TC
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMANIN YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murtaza Aykaç

Ankara
Temmuz, 2008

TC
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMANIN YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murtaza Aykaç

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H.Ömer Adıgüzel

Ankara
Temmuz, 2008

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu Çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Yaratıcı Drama Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(imza)

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Doç. Dr. İsmail Güven

Yrd. Doç. Dr. H.Ömer Adıgüzel (Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

16/07/2008

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yaratıcı drama, eğitimde yaparak, yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan aktif öğretim yöntemlerinden birisidir. Yaratıcı drama, öğretme-öğrenme sürecinde bir yöntem olarak kullanıldığında hem öğrencilerin ilgisini arttırarak öğrenme düzeylerini yükseltmekte hem de öğrencilerin etkin katılımını sağlayarak onlar için mutlu bir ortam oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumla, yaşamla bağ kurmasına olanak sağlayan ve toplumsal bir kimlik kazanmasında önemli bir işlev yüklenmektedir. Bu temelden yola çıkarak bu araştırmada İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin, "Hep Birlikte" Temasında öğrenci başarısını ne ölçüde etkilediği araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde birçok insanın katkısı olmuştur. Öncelikle "yaratıcı drama" dünyasıyla tanışmamı sağlayan, beni her konuda destekleyen ve yüreklendiren, danışmanım Yrd. Doç. Dr. H.Ömer ADIGÜZEL'e, görüş ve önerileriyle zihnimde yeni ufuklar açan, Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN'a, katkılarından dolayı Doç. Dr. İsmail GÜVEN'e ve Dr. Ayşe OKVURAN'a teşekkür ederim.

Çalışma sürecinin her aşamasında önemli katkılar sunan sınıf öğretmeni Songül Başbuğ'a, tezin düzenlenmesinde emeği geçen Yrd. Doç. Dr. Necdet Aykaç'a, sınıf öğretmeni Hümeyra Odabaşı'na, uygulamaya katılan öğrencilere ve çalışmaya katkı sunan herkese teşekkür ederim.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMANIN YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Aykaç, Murtaza
Yüksek Lisans İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H.Ömer Adıgüzel
Temmuz 2008, 80 Sayfa

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanına bağlı "Hep Birlikte" temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesi, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden 4/C deney grubu, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık yoluyla kura ile belirlenmiştir. Bu araştırmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir. İçerik analizinde başarıyı destekleyen kelimelerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak gruplamalar yapılarak yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney grubunda, konular işlenirken yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubunda ise etkinlikler temel alınarak soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma, tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın uygulamaları iki aşamada ve iki farklı ortamda yürütülmüştür. Bu eğitim ortamlarından birisi düzenlenerek yaratıcı dramaya uygun hale getirilen sınıf ortamı, diğeri ise gerçek nesne ve objelerin olduğu müze ortamıdır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi "Hep Birlikte" teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla "t" testi ile yapılarak bulunmuştur. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son testi toplam puanlar arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç

dikkate alındığında, Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğu görülmüştür. Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi yoluyla elde edilen verilerde bu sonucu destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Başarı, Yaratıcı Drama

ABSTRACT

THE EFFECT OF USING CREATIVE DRAMA AS A METHOD IN SOCIAL SCIENCES CLASS ON STUDENTS' ACHIEVEMENT

Aykaç, Murtaza
Master Degree Primary Education Department
Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. H.Ömer Adıgüzel
July 2008, 80 Pages

This study is aimed for displaying what extent Creative Drama used in the 4th class Social Sciences lesson, for the theme "Altogether" depending on learning areas Groups, Institutions and Social Organization effects the students' achievement. The sample of the study was determined objectively comprising of the students who are attending the classes of 4-B as control group and 4-C as experimental group in Şehit Mehmet Altanlar Primary School in Keçiören, Ankara in 2007-2008 educational year. Both qualitative and quantitative methods were used in this study. The data in students' evaluation form as qualitative method was gathered by having been used frequency analysis which is one type of the content analysis. The words which confirmed the achievement in the content analysis were explained by having been found their frequency and proportion, and grouping them. Pre-test and post-test with control group which are the ones of the real experimentation models were also used as quantitative method. Creative Drama method in experimental group was used, meanwhile the subjects were studied and question and answer, lecturing, brain storming, visual materials, reading and discussion methods and techniques in control group were used based on activities. The application part of the study was carried out in two stages and in two different fields. One of these fields was the

classroom environment which was arranged into an appropriate situation for the workshops and the other field was a museum which has real objects and materials. Whether there was a significant difference between the control group and experimental group in their test scores of the pre-tests and post-tests related to the theme of “Altogether” in Social Sciences class is analyzed by using t-test with the help of SPSS. According to the results of the study, it is observed that there is a significant difference between the total points of the post-test of the control and the experimental group in favor of experimental group in which Creative Drama method was used. Based on the results, using Creative Drama in Social Sciences class has an essential effect on students’ achievement. The data which was gathered by the content analysis in the students’ evaluation form also supports this result.

Key Words: Social Sciences Lesson, Achievement, Creative Drama

TABLOLARIN LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1.1. Araştırma Modeli..... 24
Tablo 2.3.1 Başarı testi madde istatistikleri..... 26
Tablo 2.3.2. Başarı Testi Madde İstatistikleri..... 27
Tablo 3.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi "Hep Birlikte" Temasının Ön Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılması 31
Tablo 3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılması..... 32
Tablo 3.3.1.Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmasına İlişkin Görüşlerinin Sözcük Analizleri..... 33
Tablo 3.3.2.Öğrenme Ortamında Öğrencilerin Yaşadığı Duygulara İlişkin Sözcük Analizleri..... 34
Tablo 3.3.3.Öğrencilerin Ders Süresince Yaşadıkları İletişime İlişkin Sözcük Analizleri..... 35
Tablo 3.3.4. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Duygularının Sözcük Analizleri..... 36
Tablo 3.3.5.Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğrenmeye İlişkin Düşüncelerinin Sözcük Analizleri..... 37
Tablo 3.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılma Durumu..... 38

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
TABLOLARIN LİSTESİ	vi
BÖLÜM	
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.1.1. Eğitimde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama	6
1.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Önemi	13
1.2. Amaç	19
1.3. Önem	19
1.4. Sayıltılar	20
1.5. Sınırlılıklar	20
1.6. Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar.....	21
1.7. Tanımlar	23
2.YÖNTEM	24
2.1. Araştırmanın Modeli	24
2.2. Çalışma Grubu.....	25
2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	25
2.4.Çalışma Planı.....	28
2.5. Verilerin Analizi	30
3.BULGULAR VE YORUMLAR	31
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	39
4.1. Sonuç	39
4.2. Öneriler	41
KAYNAKÇA	42

Sayfa

EKLER..... 46
1. “Hep Birlikte” Temasının Süre Uygulama Planı..... 47
2. “Hep Birlikte” Temasının Uygulama Planları 48
3. Sınıfta ve Müzedeki Uygulamaların Fotoğrafları 68
4. Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Hep Birlikte Teması Belirtke Tablosu..... 72
5. Telekomünikasyon Müzesi’nin Tanıtımına Yönelik Bilgiler 73
6. Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci değerlendirme Formu 74
7. Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” Temasının Uygulama Sonucundaki Bilgilerini Ölçmek İçin Hazırlanan Son Test 75
8. Hürriyet gazetesinin 30 Nisan 2006 tarihinde yayınlanan gazete haberi 80

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişim ve gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da büyük değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Bu değişimler eğitime bakış açısında önemli değişikliklere yol açarak öğrenme sürecinde öğrencilere bilgi aktarılmasına dayanan ezberci eğitim anlayışının geçerliliğini kaybetmesine yol açmıştır. Günümüzde bu anlayışların yerini öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandırdığı, öğrenme sürecine aktif olarak katılımın sağlandığı öğrenci merkezli eğitim yaklaşımları almıştır. Eğitimle ilgili bu farklı bakış açılarında yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, gibi yeni yaklaşım ve kuramların eğitim sistemi üzerinde önemli yansımaları olmuştur. Türkiye'de de bu alanda özellikle 2004 yılında deneme uygulaması yapılan ve 2005- 2006 yılında uygulamaya konulan yeni eğitim programı da bu anlayışların izlerini görmek mümkündür. Program geliştirilirken Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji Eğitimi, Matematik, Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri temel alınmıştır.

Araştırmanın kapsamı içinde yer alan Sosyal Bilgiler dersi, her bireyin gücünü en iyi biçimde geliştirecek yaşantılara olanak sağlayarak kendini tanımasına katkıda bulunmayı amaçlayan bir derstir. Bağımsızlık, işbirliği ve kültürün, düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi "Sosyal Bilgiler dersi"nin amaçları arasındadır (Sağlamer, 1997, s.3). Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi, bireyin yaşadığı topluma ve kültüre uyum sağlaması açısından önemli yararlar sağlama yanında topluma yararlı kişilerin yetiştirilmesinde ve kişilik gelişimine önemli katkılar sunmaktadır.

Çağdaş eğitim ve öğretim uygulamaları; bireylerin birbirleriyle ve çevreleriyle sürekli ve etkin bir ilişki kurması, toplumsal olaylara ve konulara, değerlere sürekli ve etkin bir biçimde yaklaşması, sorunları çeşitli açılardan çözebilmesi için gerekli bilgi, anlayış, tavır, düşünüş, alışkanlık ve becerileri kazandırmak durumundadır. Çağdaş, demokratik, çoğulcu ve özgürlükçü bir toplumda eğitim ve öğretim uygulamalarının, bir yandan bireylerin gelişmesine bir yandan da toplumun kalkınmasına ve kültürel gelişmesine yönelik olması temel bir özelliktir. Çağdaş bilime ve insan haklarına dayalı, özgürlükçü, demokrat, laik ulusal kültür birikiminden kaynaklanarak evrensele ulaşan eğitim ve öğretim uygulamalarında Sosyal Bilimler Öğretimi önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle, öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtarak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak gücünü kazandırmayı amaçlayan ortaöğretim uygulamalarında Sosyal Bilimler derslerinin işlevleri yaşamsal önem taşımaktadır (Özoğlu, 1987, s.3)**.** Eğitimin temellerinin atıldığı ilköğretim ve bu dönemde öğrencilerin yaşamla bağ kurmasına olanak sağlayan Hayat Bilgisi ve bunun devamı sayılan Sosyal Bilgiler dersi yoluyla hem bireyin kişilik kazanması hem de toplumsal bir kişilik kazanmasında önemli bir rolü bulunmaktadır.

Bireyin kişilik gelişiminde, ilköğretim yılları özel bir önem taşımaktadır. Bu yüzden, bireyin toplumla uyumlu yaşaması ve iyi bir yurttaş olması için toplumsal kişilik kazandırmayı amaçlayan “Sosyal Bilgiler Dersi Programı”nın bilimsel ölçütlere ve gereksinimlere uygun bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. İlköğretimde; Sosyal Bilgiler, temel derslerden biridir. Bu ders öğrencilerin toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve bir yurttaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal özellikleri kavramalarında önemli işlevlere sahip derslerden biridir (Başar ve Aykaç, 2005, s.345). Programlarda belirli değişiklikler yapılsa da Sosyal Bilgiler Programının toplumsal işlevi değişmemekte yaşadığı çağa ve kültüre uyum sağlayan bireyler yetiştirme temel bir ilke olarak korunmaktadır. Ancak bu program öncekine oranla etkinlikleri merkeze alan öğrenci katılımını daha çok önemseyen bu yönüyle öğrenci merkezli bir öğrenim sürecini hedefleyen bir

perspektif sunduğunu ifade etmektedir. Ancak yapılan araştırmalarda etkinlikler içerisinde yaratıcı drama, beyin fırtınası, altı şapka düşünme tekniği gibi aktif yöntem ve tekniklere yeterince yer verilmediği görülmektedir (Aykaç, 2007a, s.33). Yine Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılan bir araştırmada etkinlikler içerisinde en çok soru cevap (219), anlatım (152), görsel materyal okuma (132) gibi yöntemlerin ağırlık kazandığı, yaratıcı drama, beyin fırtınası, görüş geliştirme vb. yöntem ve teknikleri yeterince yer verilmediği görülmüştür (Aykaç, 2007b, s.66). Bu yönüyle bakıldığında programın etkinliğe dayalı olması öğrenci katılımı açısından olumlu olmasına karşın kullanılan yöntemler göz önüne alındığında geleneksel yapıdan kurtulamadığı görülmektedir. Araştırmacının yaptığı ve sonuç bölümünde yer alan Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yaratıcı dramaya yer verilme durumu ile ilgili göstergelerde bu sonucu göstermektedir.

2004-2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Programı tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışıldığını ifade etmektedir (MEB, 2005a, s.49).

"Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.

2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.

3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.

4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.

5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.

6. Öğrencileri haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.

7. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.

8. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar."

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

"Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve yurttaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005a, s.50)." Bu amaçla oluşturulan bu ders ilköğretim 4'üncü sınıflar da sekiz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu öğrenme alanları;

1.Birey ve Toplum, 2.Kültür ve Miras, 3.İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 4.Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 5.Bilim, Teknoloji ve Toplum, 6.Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, 7.Güç, Yönetim ve Toplum, 8.Küresel Bağlantılardır. Bu öğrenme alanları ise aşağıda belirtilen sekiz ünite içerisinde belirlenmiştir. Bu üniteler; 1.Kendimi Tanıyorum, 2. Geçmişimi Öğreniyorum, 3. Yaşadığımız Yer, 4.Üretimden Tüketime, 5.İyi ki Var, 6.Hep Birlikte, 7.İnsanlar ve Yönetim, 8.Uzaktaki Arkadaşım konularını kapsamaktadır (MEB, 2005a, s.51). Araştırma kapsamında ele alınan "Hep Birlikte" teması ise "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanı içinde verilmiştir. Bu öğrenme alanı aşağıdaki şekilde yapılandırılmıştır.

Toplumsal yaşamdaki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler yaşamımızda bütüncül bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin, grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu; onları etkileyen ve kontrol eden mekanizmaları; bunların bireyleri ve kültürü nasıl etkileyip kontrol ettiklerini varlıklarını nasıl sürdürüp değiştiklerini bilmesi önemlidir. 4-5. sınıf düzeyinde öğrenciler bu öğrenme alanıyla çevresindeki veya bildiği grup, kurum ve sosyal örgütlerin yaşamlarını nasıl etkilediklerini inceleme fırsatı bulacaklardır. Bunun

sonucunda toplumda bireyler, gruplar ve kurumlar arasındaki etkileşimi fark edeceklerdir. Öğrenciler toplumsal problemler, olaylar ve ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirirken sorumluluk sahibi bir birey olmanın, örgütlenmenin ve sosyal katılımın öneminin farkına varabileceklerdir (MEB, 2005b, s.99).

Araştırma kapsamında yer alan öğrenme alanının kazanımlarına bakıldığında; insanlarının oluşturdukları, sosyal örgütlerin, resmi kurum ve grupların özelliklerini tanıyıp sosyal örgütler arasındaki etkileşimleri fark eder. Çevre sorunları ve sorunların çözümlerine yönelik öneriler hazırlar (MEB, 2005a, s.176). şeklinde yapılandırılmıştır. Ancak bir programın başarısı asıl olarak uygulamadaki başarısı ile doğrudan orantılıdır ve bu başarıda en büyük rolü sınıftaki uygulamaların yürütücüsü ve rehberi olan öğretmen üstlenmektedir.

Sosyal bilgilerin amaçlarının gerçekleşmesinde de öğretmenin çok önemli bir rolü vardır. Bilim ve teknolojinin etkisiyle sürekli değişen toplum ve eğitim anlayışı öğretmenlere yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu rol, geleneksel olarak üstlenilen aktarımcı yönden öğrenmeye kılavuzluk eden, öğrenci merkezli bir yöne doğru kaymaktadır. Öğretmenin demokratik yaşamın gerektirdiği değer ve tutumlarla donanmış olup sınıfta ve okulda bu yönde bir kültür oluşturması, sosyal bilgilerin amaçlarının gerçekleştirilmesine önemli katkılar yapabilecektir (Doğanay, 2005, s.49). Bu yönüyle bakıldığında öğretmenin mesleki, kültürel ve alan bilgisi ile donanmış eğitimle ilgili çağdaş yaklaşımları bilen ve bunu uygulama doğrultusunda istek duyan öğretmenler olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde yetişmiş bir öğretmen, öğrenme sürecini öğrencinin aktif olarak katılımına uygun hale getirerek düşünen, yaratıcı, eleştirel bakabilen girişimci bireyler yetiştirebilecektir.

Sosyal Bilgiler Programında, öğrencilere belirli becerilerin kazandırılması önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması hedeflenen becerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1.Eleştirel Düşünme becerisi

2.Yaratıcı Düşünme Becerisi

3.İletişim Becerisi

4.Problem Çözme Becerisi

5.Karar Verme Becerisi

6.Gözlem Becerisi (MEB, 2005a, s.52). Öğrencilerin yukarıda belirtilen becerileri kazanması zengin araç gereç ve materyallerle öğrencilerin etkileşimde bulunabileceği bir öğrenme ortamı yanında öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılımına olanak sağlayan yaratıcı drama, problem çözme, gezi gözlem, deney, altı şapkalı düşünme tekniği, beyin fırtınası, görüş geliştirme gibi yöntem ve tekniklere yer verilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu yöntemlerden biri olan Araştırmanın ana kapsamında yer alan yaratıcı drama yöntemi, öğrencilerin, öğrenim sürecindeki yaratıcılığını geliştirme, kişiler arası iletişimi en üst düzeye çıkarma, karar verme ve problem çözme becerisini geliştirmedeki yararları göz önüne alındığında yukarıda belirtilen becerilerin geliştirilmesi açısından büyük olanaklar sunabilecek çoklu zekâ ya uygun olan etkili yöntemlerden birisidir.

1.1.1. Eğitimde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama

Öğretmenler, öğretme öğrenme sürecinde etkinlikleri gerçekleştirirken konuya, içeriğe en önemlisi de kazanımlara uygun olarak farklı strateji ve yöntemler uygularlar. Bu anlamda strateji bir amaca ulaşmak için uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilip uygulanmasında öğretmene yol göstermektedir.

Öğretme yöntemi ise öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yol olarak tanımlanmaktadır. Yöntem ile belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci faaliyetlerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanmaktadır (Fidan, 1999, s.167). Bu yönüyle bakıldığında öğretim yöntemi, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, tutum ve becerileri belirli bir bütünlük içerisinde oluşturulmaya dönük izlenen yolu ifade etmektedir. Öğretim tekniği ise yöntemin uygulama biçimidir. Bu açıdan

bakıldığında birçok farklı ders ve konuyla ilgili değişik yöntemler olmasına karşın önemli olan yöntemi yerinde zamanında öğrenci katılımına olanak sağlayacak şekilde kullanmaktır. Strateji ve yöntem seçiminde, kazanım ve konu kadar öğretmenin yönteme yatkınlığı ve yöntem konusunda iyi yetişmiş olması da etkili bir faktör olmaktadır.

Yetenekli, beceri sahibi ve bilgili bir öğretmenin derslerinde kullanacağı çok sayıda öğretim yöntem ve teknikleri vardır. Bu yöntem ya da tekniklerden herhangi biri, diğerinden üstün değildir. Her durumda rahatlıkla uygulanabilecek tek bir yöntem ya da teknikten söz etmek de olanaksızdır. Belirli bir öğretim durumu için uygun görülen bir yöntem ya da teknik, bir başka durum için uygun görülmeyebilir. Öğretmen konuyu işlerken; eğitimin durumuna uygun düşen, en geçerli yöntem ve teknikleri seçmeli; konu alanından çok uzak, uygun ve geçerli olmayan yöntem ve tekniklere yer verilmemelidir.

Öğretim yöntem ve tekniklerinin seçimi konusunda, öğretmenin başlıca şu özellikleri göz önüne alması yararlı olur:

Öğretmen kendi kişiliği, yetenekleri, bilgi ve becerilerine en uygun yöntem ya da tekniği seçmelidir.

Öğretmen öncelikle işlediği konuyla ilgili olarak, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel amaçları belirlemeli; sonra da bu amaçları öğrencilere kazandırılmasını sağlayacak uygun yöntem ve teknikleri seçmeye özen göstermelidir.

Öğretmen, yöntem ya da teknik seçiminde, öğrencilerin gelişim özelliklerini ve hazır bulunuşluk düzeylerini göz önünde bulundurmak durumundadır.

Öğretmen, öğrenme-öğretme ortamında, kendisinin değil, öğrencilerinin etkin olmasını olanak sağlayan yöntem ve teknikleri seçmeye çaba göstermeli; bunu yaparken de konuya ayrılan süreyi her zaman göz önünde bulundurmalıdır.

Öğretmenin, yöntem ya da teknik seçimini etkileyen etmenlerden birinin de, öğretilecek öğrenci kümesinin büyüklüğü olduğu unutulmamalıdır (Sözer, 1998, s. 84). Yaratıcı drama öğrenme öğretme sürecinde tüm duyuları (bilişsel,

duyuşsal, devinimsel) harekete geçiren etkili bir yöntem olmasının yanı sıra birçok boyutu da içinde barındırmaktadır. Yaratıcı dramanın boyutlarından biri yöntemdir.

Yaratıcı dramayı eğitsel açıdan ele aldığımızda San'ın yaptığı şu tanımla karşılaşırız. Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği "oyunsu" süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 2002, s.81a).

Yaratıcı drama yaşantıları belli aşamaları izlemek durumundadır. Bu aşamalar yine liderin yapacağı çalışmaya göre biçimlendirilebilir, değiştirilebilir. Adıgüzel (2006, s.25); dramayı 1. hazırlık-ısınma, 2. canlandırma, 3. değerlendirme diye 3 aşamaya ayırıyor.

I. Hazırlık-Isınma Çalışmaları: Daha çok bedenin harekete geçtiği, duyuların eş zamanlı olarak yoğun kullanıldığı, içe dönük çalışmaların yapıldığı, güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen aşamadır. Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiği oluşturmakla birlikte bir sonraki aşamaya hazırlık niteliği taşır. Bildiğimiz çocuk oyunları ya da türetilmiş oyunlar bu aşamada etkin olarak kullanılabilir.

II. Canlandırma: Bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği tüm oluşum çalışmalarının yapıldığı aşamadır. Canlandırılacak konu çerçevesinde bir başlangıç noktası olan doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanıldığı bir aşamadır. Yaratıcı drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar, değerlendirmeler bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapılır. Bu aşamadaki canlandırmalar bireysel olacağı gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilir.

III. Değerlendirme: Yaratıcı drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu aşamada değerlendirilir. Başka bir deyişle, sürecin özü, önemi, niteliği ve niceliği bu aşamada saptanır. Duygular, düşüncelerin paylaşımı da bu

aşamada alınır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur. Bu aşama aynı zamanda konu ya da drama öğretim bilgisi ile bilgilerin de tartışıldığı bir aşamadır. (Adıgüzel, 2006, s.26). Yaratıcı drama da değerlendirme ayrıca, çalışma öncesinde, çalışma anında, çalışma sonunda yapılabilir. Yaratıcı drama çalışmalarında sonuçtan çok süreç önemlidir. Bu süreç bireyin diğer kişilerle etkileşim halinde bulunduğu aktif bir katılıma ve yaşantılara dayalı aktif bir süreçtir.

Eğitimde drama da konu-tema herhangi bir olay, olgu, soyut-somut bir durum, bir gazete haberi, bir karikatür, yazının (edebiyatın) tüm türleri, yarım bırakılmış herhangi bir edebi metin, anı, bir yaşantı fotoğraf olabilir. Bir ders konusu, eğitimde drama da işlenecek konuyu rahatlıkla oluşturabilir. Eğitimde drama bir küme etkinliğidir. Grup olmadan yapılamaz. Küme yaratıcı drama sürecinin başka bir öğesidir. Kümeler gönüllü olabileceği gibi dersi zorunlu olarak alan bir sınıf da olabilir. Eğitimde drama çalışmalarında tiyatronun ve diğer alanların tekniklerinden yararlanır. Bu tekniklerden en önemlileri doğaçlama ve rol oynama tekniklerdir. Eğitimde drama derslerinde diğer tekniklerin aksine bu iki tekniğin kullanılma zorunluluğu bulunmaktadır (Adıgüzel, 2007a, s.10). Bu yönüyle bakıldığında doğaçlama ve rol oynama yaratıcı drama için vazgeçilmez unsurlardan biridir. Doğaçlama ve rol oynamanın olmadığı bir süreçte yaratıcı dramadan bahsetmek mümkün değildir. Yaratıcı dramanın derslerde etkili bir şekilde kullanılması uygulanan yöntem kadar eğitim ortamına da bağlıdır.

Eğitimde drama çalışmaları, çalışmanın amaçlarına göre açık-kapalı tüm ortamlarda yapılabilir. Çalışma ortamının önceden hazırlanması, şartların drama çalışmaları yapmaya elverişli hale getirilmesi gerekir. Çalışılacak grubun tüm özellikleri, eğitimde drama etkinliklerinde göz önüne alınması gereken önemli bir özelliktir. Eğitimcinin planlamasına ve çocukların özelliklerine göre çalışmalar farklı yerlerde yapılabilir. Bu nedenle ilköğretim döneminde yapılacak drama etkinlikleri için ideal drama ortamlarının bulunması zorunlu değildir. Çünkü eğitimde drama etkinliklerinde ortamı ve çocukları amacına uygun hazır duruma getirecek, çalışmaları planlayıp yürütecek kişi eğitimcidir. İlköğretim açısından

unutulmaması gereken ilkelerden biri, eğitimde drama etkinliklerinin sınıf ortamlarında yapılması gerekliliğidir. Bu gereklilik ülkemizin birbirinden değişik bölgelerindeki şartlarına da uygun olmalarıdır. Yapılacak planlamaya göre her tür okul içi ve dışı ortamda eğitimde drama etkinlikleri yürütülebilir (Adıgüzel, 2007b, s.35). Ancak sınıf ortamında yaratıcı drama çalışmaları için sınıfın buna uygun hale getirilmesi ve öğrencilerin özgürce hareket edebilecekleri demokratik bir ortamın yaratılması gerekmektedir.

Sınıf ortamında yaratıcı drama uygulamaları, deneysel ve uygulamalı olarak öğrenmenin herhangi bir öğretim programı içerisinde geliştirilip teşvik edilmesine olanak veren öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu yolla öğrencilerin çok yönlü düşünme becerileri, yaratıcılıkları ve bilişsel düşünme becerileri geliştirilerek, sözel ve yazılı düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunulabilir. Sosyal bağlamda kullanıldığında, yaratıcı drama, öğrencilerin diğer insanların ihtiyaçları ile ilgili empati kurmalarını sağlayarak değer yargılarının daha iyi gelişmesini sağlar. Sezgileri kuvvetlendirme yoluyla, yaratıcı drama, akademik öğrenme açısından bütünsel bir yaklaşımdır. Tehditten uzak bir sınıf ortamında öğrencilerin yaptıkları etkinlikler öğrencilerin zevk alarak öğrenmelerini ve hayal güçlerini ne şekilde kullanabileceklerini ve geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Annarella, 1992, s.22). Yaratıcı drama da doğaçlama ve canlandırmalar bireyin geçmiş yaşantıları üzerine inşa edilmesine karşın aslında bu süreç grubun etkileşim ve iletişimi üzerine kurulmaktadır. Dolayısıyla süreçte ortaya çıkan bir kişinin yaşantısından çok grubun yaşantılarının etkileşimi sonucunda ortaya çıkan örüntüdür.

Eğitimde drama ortamlarında kullanılacak en temel araç, çocuğun kendisidir. Birey kendi sınırlarını bilerek ortamdaki uyarıcıları kullanmaya yönlendirilmelidir. Dinleme, konuşma, devinim etkinliklerine katılmada istekli oluş gibi drama sürecindeki bireye özgü nitelikler, drama ortamında açığa çıkarılmalıdır. Drama çalışmalarında araç gereçlerin kullanılması zorunlu değildir. Ancak araç gereçlerin amaca uygun ve etkili kullanımıyla drama çalışmalarında önemli yararlar sağlar.

Drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür. Katılımda gönüllülük esastır. Drama öğretmeninin yönlendirmesi ile birlikte birey, konu

ya da konuları grup içi etkileşim yoluyla yaşar, dener ve öğrenir. Bireyin kazanacağı ya da kazandığı tüm beceriler onun katılımı ile gerçekleşir. Aktif bir katılım söz konusudur. Yaratıcı dramanın amaçlarına bakıldığında da Sosyal Bilgiler dersinde bireylere kazandırılmak istenen becerileri destekleyici unsurlar taşıdığı görülmektedir.

"Eğitimde drama çalışmalarının genel amacı, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış bireyler yetiştirmektir. Bu amaçların yanında yaratıcı drama; yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama, eleştirel düşünme yeteneği, sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği kazandırma, çocukların etik değerleri keşfetmelerine olanak sağlama, kendine güven duyma, teşvik ve karar verme, dil ve iletişim becerilerini kazandırma, imge dünyasını geliştirme gibi eğitbilimsel amaçlara dönüktür ve iletişim içinde iken düşünceleri, tutum ve davranışları değişebilen, etkilenebilen çocuk ve ergene kendi kimlik ve kültürünü de tanıtır (Adıgüzel, 2000, s.5)." Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama bireyi içinde yaşadığı kültürü tanıtan geçmiş yaşantıları üzerine yeni yaşantılar kurmasına olanak tanıyan bu yönüyle yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak sağlayan işlevsel bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemi etkili kılabilecek önemli bir faktörde içinde oyunsu öğelere ağırlık veren ve öğrencilerin hangi yaş da olurlarsa olsunlar oynayarak öğrenmelerine olanak tanıyabilmesidir.

Tüm eğitim kademelerinde ve her yaştan insana uygulanabilecek olan yaratıcı drama ya da eğitimde drama çalışmaları, eğitimin sıkıcı kalıplarını kırarak, çağdaş eğitim sistemiyle birleştirilebilir. Mutlu, kendinden hoşnut öğrenen ve öğrenciler yaratabilir (Okvuran, 1993, s.6). Yaratıcı drama çalışmalarına okulöncesi yaş çocuklarından, orta yaşlara hatta ileri yaşlara kadar olan katılımcılar katılabilir. Yaratıcı drama çalışmalarında, katılımcılar hangi yaş grubundan olursa olsun oyunlar yoluyla önemli değerler kazanır.

Yaratıcı drama yöntemi öğrenim süreci açısından Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek etkili bir yöntem olmasına karşın bu yöntemin etkili kılınmasında da asıl faktör öğretmen ya da drama lideri diyebileceğimiz

kişinin donanımı ve yöntemi yerinde, zamanında etkili bir biçimde kullanması ile de doğrudan bağlantılıdır.

Yaratıcı drama da yaşanan deneyimler, öğretmen ve katılımcıların süreç içerisinde yaşadıkları ve katılımcıların gözleyerek başkalarını model alması ile tepki öğrenme gerçekleşir. Öğretmen, öğrencileri grup çalışması ve işbirliğine hazırlamak ve rehberlik etmek için yönergeler kullanır. Ayrıca öğretmen, grup çalışmasında başkaları konuşurken dinlemeyi, konuşma sırası gelene kadar beklemeyi ve başkalarına yer verme gibi kuralları çok müdahale etmeden ortaya koyar ve hatırlatır, bu yönergelerle birlikte tepki öğrenimini de (durumlar karşısında uygun tepki verebilmeyi) sağlar (Akfırat, 2006, s.49). Yaratıcı drama etkinliklerinde liderin rolü çok önemlidir. Lider, drama çalışmalarının önemli öğelerinden biridir. Lider, çalışmalarda çocukların yaratıcılığının gelişmesi, problem çözme ve karar verme becerilerinin gelişmesi için onlara rehberlik eder.

Yaratıcı drama çalışmalarını her yaş için yürütebilecek olan bir lider mesleki formasyonunu; eğitim, psikoloji, gelişim psikolojisi, tiyatro, müzik, plastik sanatlar, oyun ve tiyatro pedagojisi gibi alanlarla tamamlamalı, disiplinler arası bir ilişkide kendini yetiştirebilmelidir. Bu da değişmeye açık, gelişmeye elverişli esnek bir kişilikle mümkün olabilir. Lider, farklı özelliklere sahip gruplarla yaptığı çalışmalarda, katılımcılardan aldığı her tür tepkiyi iyi gözlemleyebilmesi ve elde ettiği sonuçları tutarlı bir şekilde yorumlayıp, başarılı sonuçlara ulaşabilmelidir. Ayrıca lider durumlara anında çözüm getirici yaklaşımlar ve tutumları ile grubun güvenini kazanmalıdır. Liderin diğer bir görevi grubun dinamiğine giden yolda, onların tanışma ve kaynaşmalarını sağlayacak iletişim, uyum, gözlem ve etkileşim çalışmalarını uygulamak ve uygularken de eğlence ve haz alma boyutunu göz ardı etmemektir. Grupta oluşacak etkileşim sürecine en kısa zamanda ulaşabilecek bir lider amacının önemli bir bölümüne ulaşmış demektir (Adıgüzel, 1993, s.168). Öğrenim süreci açısından bakıldığında öğretmen olarak karşımıza çıkan liderin drama konusunda öğrenim alması ve bu alanda kendini yetiştirmesi öğrenim sürecini zevkli ve kalıcı hale getirmesi kadar öğretmen anlatımına dayalı ezberci eğitim anlayışından uzaklaşılmasında önemli bir adımı olacaktır. Bu temelde eğitim fakültelerinde

sınıf öğretmenliği ve okul öncesi eğitim bölümlerinde yaratıcı drama dersinin konulması olumlu olmasına karşın Türkçe, felsefe sosyoloji, İngilizce, tarih, sosyal bilgiler gibi diğer öğretmenlik alanlarında da ders olarak yer alması eğitim öğrenim sürecini zenginleştirilmesi ve yaratıcı drama yönteminin öğretim kademelerinin tümünde uygulanmasının da önünü açacaktır.

1.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Önemi

Eğitim-öğretim sürecinde yaratıcı drama; bir kavramın, bir ders konusunun, ya da bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, bireyce ve grupça özümsenip içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek üzerinde düşünülerek dışa vurulmasıdır. Böyle bir grup çalışması süreci içinde "yaşayarak öğrenme" ve bilgi edinmenin yanı sıra sözel anlatımın gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanmasında da önemli yararı bulunmaktadır. Bütün bu açılardan bakıldığında bu yöntem sayesinde yaratıcı, üretken, yalnız belli somut ürünler vererek değil, fikirde de üretken olan, yaratıcı kararlar alabilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen, gençler yetiştirmek için alternatif bir eğitim öğretim yöntemidir (San, 2002a, s.84-85). Güneysu, dramayı farklı bir bakış açısı ile yaşamla bağdaştırmış bireyin katılımı ve aktif rol almasını ön plana çıkarmıştır. Güneysu'ya göre; eğitimde yaratıcı drama bir yaşam felsefesidir. İnsanın kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olması, yaşamı çok yönlü algılaması, araştırma istek ve duygusunun gelişmesi, bireyin eğitim ve öğrenme isteğini arttırıcı bir öğretim yöntemidir (Güneysu, 1991, s.84). Adıgüzel ise dramanın etkileşime olanak tanıyan öğrenme ve öğretim amacının gerçekleşmesine olanak sağlayabilecek etkili bir ortam sağladığı özelliğini öne çıkararak dramanın eğitimsel işlevini ön plana çıkarmıştır (Adıgüzel, 1999, s.1).

Yaratıcı drama; çeşitli etkileşimleri yaşamak için öğrencilere olanaklar hazırlamakta, ortamlar sunmakta etkili bir alan ve yöntemdir. Öğrencilerin bedenine, duygularına, düşüncelerine ve çevresinde olup bitenlere karşı

bilinçli olmasını amaçlar. Yaratıcı drama bir yöntem olarak derslerde kullanıldığında öğrenciler hem ders konularını etkili bir biçimde öğrenmekte hem de yaratıcı dramanın temel çalışmalarına katılarak, eğitimin genel amaçlarından olan uyum, güven, birlikte çalışma, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve başkalarıyla iletişim kurma gibi becerileri de kazanmaktadırlar.

Öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama tarih, dil, matematik gibi değişik konuları öğretmek için kullanılır. Yaratıcı dramayı bir öğretme aracı olarak ele alan öğretmen, bu süreçleri çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanılır ve çocukların gerçek yaşamda karşılaşabilecekleri sosyal deneyimleri kurgulayarak oynamalarını sağlar. Bu süreçte çocuklar çalışılan konuya ilişkin bir dramatik anın içinde varsayarlar ve böylece o konuyu daha derinlemesine inceleyip öğrenirler (Sağlam, 1997, s.9). Bu yönüyle bakıldığında sosyal ve toplumsal deneyimleri içinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi, yaratıcı dramanın yukarıda değinilen yöntem boyutuyla etkili bir şekilde kullanılabilecek derslerin başında gelmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi ve sosyal bilimlere giren disiplinlerin öğretiminde, öğrencilerin düzeyi ve gereksinimleri temel hareket noktası olacaktır. Öğrencilerin bilgi ve davranış olarak düzeylerinin belirlenmesi ve öğretimin bu temele dayandırılması önemli bir gerekliliktir. Onların gereksinimlerinin neler olduğu kesinlikle göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, eğitim ve öğretimin planlı bir etkinlik olduğu; bireysel ayrılıklar nedeniyle rehberlik konusuna özenle eğilmek gerektiği, her konuda ekonomik davranmaya özen göstererek, öğretimde somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru bir sıra izlenmesi gerektiği hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bunun yanında, Bir eğitim sisteminin yetiştirmek istediği insan tipi, amaçlar aracılığıyla belirlenmiştir. Programda yer alan her bir ders (Sosyal Bilgiler dersi de) belirlenmiş olan nitelikleri taşıyan insanı yetiştirmede bir araç olarak kullanılacaktır. Bu alanda başarılı olmada, izlenecek öğrenme-öğretme stratejilerinin önemi büyüktür. (Sözer, 1998, s.76). Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı belirtilen yeni Sosyal Bilgiler Programında öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandırdığı buluş, araştırma-inceleme stratejilerinin kullanılması ve buna uygun yöntem ve tekniklere yer vermesi gerekmektedir. Bu yöntemler

içerisinde yaparak yaşayarak öğrenme sürecine yer verme ve tüm duyuları harekete geçirme açısından en etkili yöntemlerden birisi yaratıcı dramadır.

Sosyal bilgiler programında, yaratıcı drama ve canlandırmaya en uygun olan dersler ve derslerle ilgili ünite ya da konular belirlenebilir. Tarih, coğrafya, vatandaşlık ve insan hakları eğitimi derslerinin pek çok ünitesi ya da konusu yaratıcı drama uygulamaları için uygun özelliktedir (Üstündağ, 1996a, s.33). Yapılan araştırmalar ve projeler de göstermektedir ki (Koç, 1999; Şimşek, 2001; Özer, 2004; Yalçın, 2004) yaratıcı drama Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılabilecek etkin sonuçlar alınabilecek etkili yöntemlerden biridir. Bu dersi verecek öğretmenlerin yaratıcı drama eğitimini almaları, alanının verimliliğini artırmada da daha etkili olabilmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi; geçmişten bugüne kadar öğretmenler ve öğrenciler arasında karşılıklı olarak problem çözme ve eleştirel düşünmeyi sağlama açısından dramadan yararlanmaya uygun bir özellik gösterir. Sosyal Bilgiler dersinin “Hep Birlikte” temasının içeriğinde yer alan sosyal gruplar, toplum yaşamında dayanışma, çevremizdeki sosyal örgütler, çevremizdeki resmi kurumlar, çevremizi nasıl güzelleştiririz içeriklerine uygun canlandırmalar, kurgulama oyunlar oynatma, anlık yaşantılar, rol oynayarak oynadığı nesne ya da kişinin yerine kendini koyarak empati geliştirme, görsel materyallerden yola çıkarak canlandırmalar yapma, konularla ilgili öykü, masal kurgulama gibi yaratıcı drama etkinlikleri hazırlanarak öğrencinin sürece aktif katılımı sağlanabilir. Yaparak-yaşayarak öğrenebilir ve öğrendiğinin kalıcı olabileceği düşünülebilir.

Sosyal Bilgiler dersinde; öğrenci, yaratıcı dramadan yararlanarak somut yaşantılar kurabilir ve yarattığı bireysel anlamlara göre dünyada yaşanılan olgu ve olayları değerlendirebilir. Sınıf içindeki böyle bir çalışma; onun olayları irdelemesine yansıtmasına neden olacağı için, bir taraftan olaylara eleştirel gözle bakmayı diğer taraftan da karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları aramayı gerektirecektir. Bu açıdan drama; çocukların düşünme sürecini gözlemeleri ve sosyal etkileşimlerindeki yetenekleri izlemeleri açısından da öğretmenlere ipuçları verecektir (Philbin ve Myers, 1991, s.182 ; Akt., Üstündağ, 2002, s.252). Sosyal Bilgiler dersinin amacına uygun öğretilmesi çocuk ya da ergenin yakın çevresine ve toplumsal yaşama aktif olarak uyumu kolaylaşacak,

çocuk doğayı, doğayı biçimlendiren insanların özelliklerini, toplumsal kurumları, işlevleri ile birlikte, yaşanılacak olası toplumsal problemlere karşı, öğrendikleri ile yeni ilişkiler kurarak davranışlarını geliştirecektir.

Sosyal Bilgiler, içeriğinin yaratıcı dramada işlenecek içeriğe uygun oluşu, sosyal bilgiler kapsamındaki soyut kavramların çocuk ve ergenlere aktarılmasında, öğretilmesinde yaratıcı dramanın somutlaştırma özellikleri işe koşulabilir (Üstündağ,1996a, s.30). Yaratıcı drama bireyin kendisi olma durumunu en çok yansıtan eğitim ortamlarını sunabilir. Yaratıcı drama; bilişsel davranışları, duyuşsal özellikleri ve devinişsel becerileri kazandırmada bir öğretim yöntemi, başta duyuların eğitimi olmak üzere bütüncül bir estetik anlayış oluşturmada sanat eğitimi alanı ve yaşanılan süreci betimleme, açıklama ve kontrol edebilme olanaklarıyla da bir disiplindir (Üstündağ 1996b, s.20). Bir yöntem olarak yaratıcı drama; bu süreçte önemli bir seçenektir. Yaratıcı drama sınıf içinde, kütüphanede, sergilerde ve müzede, vb. yerlerde oyunlarla geliştirilen bir etkinliktir. Bu süreç içerisinde öğrenciler etkin durumdadır. Öğrencilerin yaşantılarından yola çıkılarak yapılan canlandırmalar söz konusudur.

Müze Ortamında Yaratıcı Drama ve Sosyal Bilgiler

Eğitim sistemlerinde öğrenme ortamlarının yalnızca okullarla sınırlı olmadığı açıktır. Öğrenme için yeni ortamların oluşturulmasında disiplinler arası yaklaşımların işbirliği önemli bir koşuldur. Okuldaki sosyal bilgilerin öğretimindeki öğrenme ortamı, daha çok kuramsal bilgilerin aktarımına yöneliktir. Bu tür öğrenmede daha çok ezber bilgi edinmeye ve “not” almaya odaklanma söz konusudur. Öğretim, belli bir amaç için gereken bilgileri verme, öğrenmeyi kolaylaştıracak düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemidir. Öğrenme ise bilgi, beceri ve anlayışları edinme, davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların oluşturduğu değişmedir. Bu nedenle okul dışında, sözgelimi müzede yapılan bir eğitim öğretim etkinliği, çocuklardaki yaratıcı gücü ve estetik duyguyu geliştirme, okuldaki öğretimi zenginleştirici bir özelliğe sahiptir. Eğitim bilimleri alanında son zamanlarda tartışılan konulardan biri, sınıf dışında öğrenme amaçlı yapılan çalışmaların sınıfa göre etkili olup olmadığıdır. “Müzelerin eğitim amacı, salt bilgi vermek değildir. Müzeler, okulların amaçlayıp da kolaylıkla gerçekleştiremediği, düşünceyi kamçılayan ve

geliştiren eğitimi yapabilecek güce sahiptirler. Müzeler, sergiledikleri var olan bağları göstererek, düşünsel karşılaştırma yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunurlar. Daha önemlisi, koleksiyonlarında seçilmiş, özel değerlere sahip yapıtları sergilemekle izleyici de hayal gücü, yaratıcılık, güzelduyu ve beğeninin oluşmasını sağlarlar" (Atagök,1982, s.42). Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenme süreci yalnızca sınıfın dört duvarı arasına sıkıştırılmaktan kurtulmakta müze, fabrika ve park gibi ortamlarda da etkili bir şekilde yapılabilmektedir.

Yaratıcı drama çalışmalarında mekân oluşturmak ya da var olan mekânlardan yararlanmak, (müzeler, galeriler, ören yerleri, parklar, bahçeler vb.) çalışmanın verimini olumlu yönden etkiler. Özellikle bir eğitim ortamı olarak müzelerden yararlanmak, müzelerdeki eserlerden hareketle doğaçlamalar oluşturmak, o eserleri tanımaya çalışmak dramanın sanatla, tarihle buluştuğu en önemli çalışmalardır (İlhan, 2004, s.79). Müzeler genellikle eski eserlerin korunduğu saklandığı yer olarak algılanmakla beraber asıl işlevinin geçmişle gelecek arasında bağlar kuran Inter aktif bir eğitim ortamıdır. Bu yönüyle bakıldığında müzeler bir yandan toplumların bilim ve sanat ürünlerinin sergilendiği, düne, bugüne ve geleceğe ışık tutan yerler olarak işlev görürken diğer yandan bireylerin geçmişi ile canlı etkileşim kurduğu görsel unsurları ağırlık taşıyan, tüm duyuları harekete geçiren etkili bir eğitim ortamına dönüştürülebilir.

Müze ortamında yapılan eğitim belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

1. Öğrenme aktif bir süreçtir.
2. İnsanlar öğrenirken öğretir.
3. Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
4. Öğrenme sosyal bir faaliyettir.
5. Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
6. Öğrenmek için bilgiye, zamana ve deneyime ihtiyaç vardır.
7. Güdülenme öğrenmenin temel öğesidir (MEB, 2006c, s.21).

Müze kültürüne ilişkin çalışmalar müzelerde yapılabileceği gibi, müze ortamı haline getirilen sınıf ya da okulun başka bir yerinde yapılabilir. Örneğin öğrencilerin yaşadığı yerde bir heykel müzesi yoksa sınıfın duvarlarına

heykel müzelerinde yer alan nesnelerin fotoğrafları asılarak ya da öğrencilerin kendileri tarafından yapılan heykellerle (bedenleri ile veya kil, seramik hamuru gibi malzemelerle) aynı çalışma yapılabilir.

Müzedeki öğrenme, okuldaki gibi okulöncesi, ilköğretim ya da yükseköğretim gibi belirli öğrenim kademeleri ile sınırlı değil, tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde ona 'tüketebileceği' olanakları sunar. Belli bir belgeyi ya da not almayı gerektirmediği ve katılımda çoğu zaman gönüllük esas olduğu için geleneksel okulun dışında geniş bir mekânda katılımcılarına ya da ziyaretçilerine özgür bir öğrenme ortamı sunar. Beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler. Bu özellikleri nedeniyle müze pedagojisi; müzeden hareketle ve müze yoluyla öğretmek olarak da tanımlanabilir (Adıgüzel, 2001, s.27). Bu yönüyle bakıldığında müzelerde yapılacak sanat ve kültür eğitiminin amacı, müzeleri eğitim alanı olarak kullanırken, klasik gezme yerine (müzenin belli bir sıra ile yalnızca görerek gezilmesi durumu) öğrenciyi oradaki nesnelerle bütünleştiren yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan yöntemlerle müzelerin aktif olarak gezilmesi, interaktif öğretim ortamlarının oluşmasına katkı sunacaktır. Bu etkin ortamı sağlayacak yöntemlerden biri olan yaratıcı drama yöntemi ile müzelerin gezilmesi müzelere karşı duyarlılığı artıracağı gibi tüm duyuları harekete geçirerek kalıcı bir öğrenmeyi de sağlayabilecektir. Yaratıcı drama, içerisinde yaratıcı unsurlar taşımasından dolayı öğrencilerin sanatsal ve tarihsel öğelere karşı duyarlılık kazanmasının yanında sanatın ve kültürün gelişimine de önemli katkılar sunabilecek bir yöntem olarak öğrenme süreci açısından önemli bir işlev görebilecektir.

Bütün bu açılardan değerlendirildiğinde yaratıcı drama yöntemi öğrenciyi aktif olarak öğrenme sürecine katan yaşantılara dayalı zengin bir öğrenme ortamı yaratarak öğrenmeyi yalnızca okulla sınırlamayan ve etkili bir iletişime olanak tanıyarak öğrenci başarısını en üst düzeye çıkarmada etkili olabilecek bir yöntem özelliği taşımaktadır. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısına olanak tanıyabilecek etkili bir yöntem olarak görülebilir.

Araştırmanın probleminde, İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” Teması’nın öğretiminde kullanılan yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi araştırılmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Sosyal Bilgiler Dersi, “Hep Birlikte” teması, “Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler” öğrenme alanının Yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin başarısını nasıl etkilemektedir?
2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı drama yönteminin kullanılması, öğrenci görüşlerine başarı kriterleri açısından nasıl yansımaktadır?
3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örnekleri içerisinde yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verilmektedir?

1.3. Önem

Etkinliği temel alan yeni ilköğretim programında öğrencinin bilgiyi kendi yaşantıları yoluyla yapılandırması önem kazanmaktadır. Bundan dolayı yeni programın başarısı için öğrenci katılımına önem veren aktif öğretim yöntemleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu yöntemlerden biri olan yaratıcı drama; gerek öğrenci katılımına önem vermesi, gerekse öğrencilerin kendi yaşantıları ve bilgi örüntülerinden yola çıkarak yaratıcılıklarını ortaya koyarak yeni bilgiler üretmelerine olanak tanıması nedeniyle etkili bir yöntemdir. Bu yöntem, özellikle bireyin içinde yaşadığı toplumu ve bunu oluşturan kurumları ve örgütleri kavraması ve anlamlandırması açısından etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilmektedir. Bu öğrenme ortamlarından biri olan müzeler,

bireyin geçmişini tanıması, nesne ve objelerle birebir etkileşim kurmasına olanak tanıması açısından yaparak yaşayarak öğrenmeye ortam oluşturması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak tek başına öğrencilerin müzede yalnızca gezerek bu etkileşimi oluşturması yeterli olmamaktadır. Yaratıcı drama yoluyla müzede yapılan çalışmalarda öğrencilerin tüm duyuları harekete geçtiği için daha etkili bir öğrenme süreci oluşabilmektedir. Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma öğrenme-öğretim süreçlerinin zenginleştirilmesine katkı sunabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıltılar

1. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmeye karşı ilgileri aynıdır.

2. Kontrol altına alınamayan değişkenler deney ve kontrol gruplarını aynı oranda etkilemiştir.

3. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı uygulama öncesi bir tutumları mevcut değildir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1.Ankara İli, Keçiören İlçesi Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu 4-B, 4-C sınıfı ile,

2.İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, öğrenme alanı ve “Hep Birlikte” teması kapsamında “Sosyal Gruplar, Çevremizdeki Resmi Kurumlar, Toplum Hayatında Dayanışma, Çevremizde Sosyal Örgütler ve Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz” içerikleri ile,

3.Araştırma, yukarıda belirtilen öğrenme alanı ve temaya uygun olarak planlanan ve yaratıcı drama yöntemi ile uygulanan toplam 16 ders saati ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alan yazınıyla, değişkenleriyle, yöntemiyle ve ulaşılan sonuçlarıyla ilgili olarak yapılan benzer araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar tarih sırasına göre verilmiştir.

Akın, (1993). Farklı Sosyo Ekonomik Sistemlerdeki İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi'ni araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı drama'nın öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinde anlamlı ölçüde artma görülmüştür.

Kaf, (1999). "Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde yaratıcı drama yöntemi ile geleneksel yöntem karşılaştırılmıştır. Hayat Bilgisi dersi "Köyü Tanıyalım" ünitesinde; selam verme, işbirliği, paylaşım gibi sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin, geleneksel yönteme göre daha etkili olduğu belirtilmişken, Hayat Bilgisi dersinde çevreyi koruma sosyal becerisinin kazandırılmasında geleneksel yöntem ile yaratıcı drama yöntemi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Koç, (1999). "Yaratıcı Drama'nın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Öğrenmeye Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin "Türklerin Anadolu'ya Yerleşmesi" ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğrenci başarısı üzerine etkilerini araştırmıştır. Araştırmada, yaratıcı drama'nın yöntem olarak etkili olduğu, uygun konuların seçilerek öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kocayörük, (2000). "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Drama'nın Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde, drama ile eğitim programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; Drama ile yapılan eğitim programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin gelişmesinde etkili olduğu bulunmuştur.

Özer, (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin demokratik

tutumlarının uzlaşma boyutunda anlamlı bir etkisi bulunurken, demokratik tutumların empatik duyarlılık boyutunda ve ders başarılarına anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Şimşek, (2001). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Arttırılmasında Kullanılması" isimli yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler öğretiminde drama tekniğinin kullanımının kalıcılığın arttırılmasına etkisini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı grupta öğrenmenin ve öğrenilenlerin kalıcılığının daha fazla olduğu görülmüştür.

Yalçın, (2004). "İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı drama'nın yöntem olarak kullanılmasının öğrenmeye etkisi ve çevre sorunlarına yönelik tutumlarda etkili olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma sonucunda; yaratıcı drama yönteminin geleneksel yönteme göre öğrencilerde öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği, ancak tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Gürel, (2004). "Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişiye ve Kalıcılığa Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi "Coğrafya ve Dünya'mız" ünitesinin öğretiminde bu yöntemin kullanılmasının, öğrenci erişilerine ve kalıcılığa etkilerini araştırmıştır. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun, erişi puan ortalamaları ve toplam kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Özcan, (2004). İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması" isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi "Coğrafya" konularında drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin etkinlikler geliştirmek ve geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini arttırıp artırmadığını araştırmıştır. Öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasında drama yöntemiyle ders işleyen deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Taşkıran, (2005). "İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Öğrenilmesinde ve Benlik Kavramları Üzerinde Dramanın Etkisi"ni incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; eğitimde dramanın

sosyal bilgiler dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramı gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili farklı konularda yapılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöntem olan anlatım, soru-cevap yöntemine göre daha etkili olduğu görülmüştür. Bu araştırmada da "Sosyal Bilgiler dersi "Hep Birlikte" teması gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu araştırmanın diğer araştırmalardan en önemli farkı, etkinlikleri temel alarak yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan, 2005 yılında uygulamaya konulan ve halen uygulanan İlköğretim Programı üzerinde yapılan ilk araştırmalardan birisi olmasıdır. Araştırmanın, diğer çalışmalardan farklı başka bir yönü ise kontrol grubunda tek bir yöntem yerine etkinlik temelli bir öğrenme sürecinin yaratıcı drama yöntemiyle karşılaştırılmış olmasıdır.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005b, s.50).

Yaratıcı Drama: Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği "oyunsu" süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 2002, s.81a).

Başarı: Birtakım bilgi ve beceri edinmeyi gerektiren konularda kişinin (öğrencinin) istenilen düzeyde bir yeterlik göstermesi (Oğuzkan, 1993, s.19).

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.89). İçerik analizinde başarıyı destekleyen kelimelerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak gruplamalar yapılarak yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Gerçek deneme modellerinin ortak özellikleri, birden çok grup kullanılması ve grupların yansız atama (örnekleme) ile oluşturulmasıdır. Böylece her araştırmada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur. Ön test son test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılır (Karasar, 2005, s.97). Buna göre araştırmanın uygulama deseni Tablo 2.1.1'deki gibi şekillenmiştir.

2.1.1.Tablo Araştırma Modeli

Öğrenci Grupları	Test	Deneme Modeli	Test
Deney 4-C	Ön	Yaratıcı Drama Yöntemi	Son
Kontrol 4-B	Ön	Soru-Cevap, Anlatım, Beyin Fırtınası, Görsel Materyal Okuma, Tartışma	Son

Tablo 2.1.1.'de görüldüğü gibi araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yer almıştır. Buna göre araştırmanın bağımsız değişkeni

olan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini saptamak için “Hep Birlikte” teması gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanı içerisinde yer alan konular, deney grubunda, yaratıcı drama yöntemi ile işlenirken, kontrol grubunda ise etkinlikler temel alınarak soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma, tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesi, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden 4/B ve 4/C sınıflarındaki öğrenciler oluşturmuştur. Bu sınıflardan 4/C deney grubu, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık kuralıyla kura ile belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada uygulama yapılacak konuyla ve alanla ilgili olarak yerli ve yabancı alan yazın taraması yapılmış, sosyal bilgilerin ve konunun amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grupları için tema analizi yapılarak, kazanımlar belirlenmiş, belirtke tablosu ve uygulama planları hazırlanmıştır. Kaynak taraması ve uzman görüşleri dikkate alınarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmak üzere çeşitli kaynaklardan (dergi, ders kitapları vb.) hazırlanan ve “Hep Birlikte” temasındaki kazanımlara ulaşma düzeyini belirlemeyi amaçlayan çoktan seçmeli 20 sorudan oluşan bir test geliştirilmiştir. Test’den maddelerin çıkarılabileceği göz önüne alınarak her kazanım için birden fazla soru test kapsamına alınmıştır. Testin geçerliliğini sağlamak için ölçme değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve Türkçe uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Geçerlilik ve güvenirliğini belirlemek için test, daha önce bu konuyu alan Türkkent İlköğretim Okulunda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinden 20 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre İteman programı kullanılarak madde ve test puan analizleri yapılarak her maddenin güçlük indeksi (p) ve ayırt edicilik indeksi (rb) ve madde toplam korelasyonu (rç) bulunmuştur. Bu çalışmada ayırt edicilik 0.30,

madde toplam korelasyonu 0.30 ve üzerinde olan maddeler teste alınmış, bu ölçütleri karşılamayan maddeler test'den çıkarılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0.30-0.39 arasında olan maddeleri ayırt edicilik indeksi oldukça iyi kabul edilirken 0.40 ve üzerinde olan maddeler ise çok iyi maddeler olarak kabul edilmiştir. Başarı testine ilişkin sonuçlar tablo 2.3.1'de verilmiştir.

Tablo 2.3.1 Başarı Testi Madde İstatistikleri

Madde No	P	Ayırt Edicilik İndeksi	$r_ç$ (madde toplam korelasyonu
1	.60	.54	.44
2	.87	.33	.38
3	.59	.51	.41
4	.66	.46	.38
5	.73	.36	.35
6	.77	.49	.50
7	.70	.54	.47
8	.67	.62	.55
9	.56	.62	.51
10	.38	.41	.33
11	.84	.36	.44
12	.83	.46	.38
13	.61	.56	.44
14	.86	.31	.34
15	.46	.64	.52
16	.50	.41	.32
17	.51	.46	.39
18	.68	.64	.54
19	.82	.44	.47
20	.36	.41	.31

İstatistik sonuçlarına göre 25 maddeden oluşan test 20 maddeye indirilmiştir. 6, 9, 15, 21 ve 24 olmak üzere toplam 5 maddenin ölçütleri karşılamadığı göz önüne alınarak test'den çıkarılmasına karar verilmiştir. Tablo 2.3.1.'e göre test de yer alan maddelerin güçlüklerinin 0.36 ile 0.87 arasında değiştiği, ayırt edici indeksin 0.31 ile 0.64 arasında değiştiği çift seri korelâsyonunun ise 0.31 ile 0.55 arasında değiştiği görülmektedir. Maddeler

çıkarıldıktan sonra başarı testinden elde edilen istatistikî sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.3.2. Başarı Testi Madde İstatistikleri

K (soru) = 20
N = 20
Aritmetik Ortalama = 45
Standart Sapma = 11.30
En düşük puan = 15
En yüksek puan = 75
Medyan (ortanca) = 40
Alfa = 0.92
Ortalama P = 0.65
Ortalama $r_ç$ = 0.42

Tablo 2.3.2'ye göre test istatistikleri incelendiğinde 20 maddeden oluşan testin aritmetik ortalaması 45, standart sapma 11.30, test'den alınan en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'dir. Testin ortancası 40'dır. Ortalama güçlük düzeyi 0.65 ve çift serili korelasyon ortalaması 0.57'dir. Testin güvenirliğine ilişkin alfa değeri "0,92" (Ancak grup sayısı düşünüldüğünde, bu güvenirlik katsayısının tam olarak gerçek durumu yansıtmadığı ve oldukça yüksek olduğu bilinmektedir) bulunmuştur. Geçerlilik ve güvenirliliği saptanan ölçek, uygulama öncesi gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemek, uygulama sonucunda deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmelerindeki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda uygulanan yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde, öğrenci başarısına ilişkin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini almak amacıyla 5 sorudan oluşan öğrenci değerlendirme formu hazırlanarak öğrencilerin yazılı olarak bunu doldurmaları istenmiştir. Başarıyı destekleyen unsurlar olarak öğrenme, anlama, derse istekle katılma

(mutluluk, eğlenme, zevk alma), iletişim, merak ve kalıcılık sözcükleri belirlenmiştir.

2.4.Çalışma Planı

Araştırmanın uygulamaları iki aşamada ve iki farklı ortamda yürütülmüştür. İlk aşamada uygulama öncesi hazırlıklar yapılmıştır. İkinci aşamada ise uygulama çalışmaları yapılmıştır.

2.4.1. Uygulama Aşaması

—20 Şubat 2008 tarihinde "Deney grubu" için Adıgüzel'in (2006, s.25). yaratıcı drama aşamaları takip edilerek uygulama planları hazırlanmıştır. Kontrol grubu için ise soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma ve tartışma yöntem ve teknikleri kullanılarak kazanımlara uygun etkinlik planları hazırlanmıştır.

—27 Şubat 2008 tarihinde hazırlanan "deneme testi" Türkkent İlköğretim Okulunda 20 öğrenciye uygulanmıştır.

—20 Mart 2008 tarihinde "Hep Birlikte" temasıyla öğrencilerin ön bilgilerini belirlemek amacıyla bir test geliştirilerek uygulama öncesi gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan ve 20 çoktan seçmeliden oluşan ön test hazırlanmış ve uygulanmıştır.

— Uygulama, haftada 3 saat olmak üzere toplam 16 ders saati olarak uygulanmıştır. Uygulama, 20 Mart 2008 tarihinde başlayıp, 8 Mayıs 2008'de sona ermiştir.

—27 Mart 2008 tarihinde "Hep Birlikte" teması ve "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanı içerisinde yer alan;

"Kavramlar (sosyal etkileşim, grup, kurum, sosyal örgüt)" konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı 4-C sınıfında 40 dakika (1 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—03 Nisan 2008 tarihinde "Hep Birlikte" teması ve "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanı içerisinde yer alan;

"Sosyal Gruplar" konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı 4-C sınıfında 80 dakika (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—10 Nisan 2008 tarihinde “Hep Birlikte” teması ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan;

“Çevremizdeki Resmi Kurumlar”. Konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı Türk Telekomünikasyon Müzesinde 160 dakika (4 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—17 Nisan 2008 tarihinde “Hep Birlikte” teması ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan;

“Toplum Hayatında Dayanışma”. Konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı 4-C sınıfında 80 dakika (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—25 Nisan 2008 tarihinde “Hep Birlikte” teması ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan;

“Çevremizdeki Sosyal Örgütler”. Konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı 4-C sınıfında 80 dakika (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—02 Mayıs 2008 tarihinde “Hep Birlikte” teması ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan;

“Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz?”. Konusuna ilişkin olarak hazırlanan etkinlik planı 4-C sınıfında 120 dakika (3 ders saati) olarak uygulanmıştır.

—08 Mayıs 2008 tarihinde “Hep Birlikte” temasının uygulama çalışmalarının tamamlanmasından sonra deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmelerindeki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla (uygulama öncesinde ön test olarak uygulanan ölçme aracı) son test olarak uygulanmıştır.

— Araştırmanın uygulanacağı öğrenci grubu, 10-11 yaş grubudur; Deney grubunda öğrencilerin 13’ü kız, 14’ü erkek, toplam öğrenci sayısı 27. Kontrol grubunda öğrencilerin 12’si kız, 15’i erkek toplam öğrenci sayısı 27’dir.

— Araştırma, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu 4/C sınıfında ve Türk Telekomünikasyon Müzesinde uygulanmıştır.

— Öğrenciler, yapılan çalışmalara ilişkin duygu ve düşüncelerini öğrenci değerlendirme formuna yazmışlardır.

2.5. Verilerin Analizi

Uygulanan testlerden elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Hep Birlikte” teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak Öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla “t” testi ile yapılarak bulunmuştur.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, uygulanan yöntem sonucunda ulaşılan nicel ve nitel veriler araştırmanın temel amacı dikkate alınarak çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular iki açıdan değerlendirilmiştir. Araştırmanın nicel alt amacına ilişkin bulgular, oluşturulan tabloda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Nitel verilerin analizi ise belirlenen alt amaca ilişkin boyutlar belirlenerek, "Öğrenci Değerlendirme Formu"ndan içerik analizi yoluyla elde edilen bulgular, öğrenci başarısı açısından değerlendirilmiştir. Uygulama yapılmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ön test uygulanmış ve tablo 3.1.'deki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre grupların ön test'den almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve hesaplanan "t" değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi "Hep Birlikte" Teması Ön Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Deney	27	2,96	,649	26	,891	,381
Kontrol	27	2,81	,786			

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi "Hep Birlikte" teması ön test toplam puanlarının karşılaştırılması t testi ile yapılmıştır. Yapılan istatistik sonucuna göre kontrol grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{X}$=2,81 deney grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}$= 2,96 olduğu saptanmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir [t=0,891P>0.05]. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında "Hep Birlikte" temasıyla ilgili iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

3.2. Sosyal Bilgiler Dersi, "Hep Birlikte" Teması, "Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler" Öğrenme Alanının Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesinin Öğrencilerin Başarısına Etkisi.

Araştırmanın birinci alt amacı, Sosyal Bilgiler Dersi, "Hep Birlikte" Teması, "Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler" öğrenme alanının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin başarısını nasıl etkilemektedir? biçiminde ifade edilmiştir. Oluşturulan alt amaca ilişkin soru cümlesine yanıt aramak için deney ve kontrol gruplarında yer alan deneklerin son test puanları karşılaştırılmıştır. Buna göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son test'den aldıkları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapması ve hesaplanan "t" değeri tablo 3.2.1'de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	S	df	t	p
Deney	27	4,00	,48038	26	5,790	,000
Kontrol	27	3,22	,57735			

Tablo 3.2.1.'den de görüldüğü gibi, kontrol ve deney gruplarının erişi düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=5,79$, $p<00,5$). Tabloya göre deney grubunun son test puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=4,00$ iken kontrol grubunun $\bar{X}=3,22$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı düzeyini artırmada geleneksel yöntemlere göre daha etkili sonuç verdiği söylenebilir. Deney ve Kontrol gruplarının ön test ve son test aritmetik ortalamalarını incelediğimizde deney grubunun ön testi 2,96 olan aritmetik ortalamasının 4,00'e çıktığı görülürken Kontrol grubunun ön testi 2,81 olan aritmetik ortalamasının 3,22'de kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde "Hep Birlikte" temasının işlenmesinde diğer yöntemlere göre öğrencilerin başarısı üzerinde etkili sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu

araştırma yalnızca Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” teması ile sınırlı kalmasına karşın daha önce yapılan farklı araştırmalarda da (Koç, 1999; Şimşek, 2001; Özer, 2004; Yalçın, 2004) yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı, üzerinde olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

3.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasının, Öğrenci Görüşlerine Etkisi

Yaratıcı drama yönteminin, Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisini ölçmek amacıyla başarı testinin yanında nitel bir ölçme aracı olan “Öğrenci Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Nitel açıdan başarıyı değerlendirmek amacıyla, başarıyı destekleyen unsurlar olarak öğrenme, anlama, derse istekle katılma (mutluluk, eğlenme, zevk alma), iletişim, merak ve kalıcılık sözcükleri belirlenmiştir. Bu form sayesinde yalnızca ürün değil öğrenme sürecinin asıl öğesi olan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak, sürecinde değerlendirilmesine olanak sağlanmıştır. Öğrenci değerlendirme formundan elde edilen veriler içerik analiz türlerinden olan “frekans analizi” ile incelenerek sözcükler ve yüzdeler çıkarılıp, tablolar şeklinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrenci değerlendirme formunda “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi önceki yöntemlere göre sizi nasıl etkiledi? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.3.1.Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmasına İlişkin Görüşlerinin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Öğrendi	7	25,92
Anladı	6	22,22
Sevdi	5	18,51
Etkilendi	3	11,11
Mutlu	2	7,40
Güzel	2	7,40
Oyun	2	7,40

Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi yoluyla elde edilen bulgulara göre öğrencilerin “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinden dolayı öğrencilerin diğer yöntemlere oranla daha iyi öğrendikleri, konuyu daha iyi anladıkları ve Sosyal Bilgiler dersini daha çok sevdikleri ve öğrenme sürecinde mutlu oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca sınıf ortamı dışında (müzede) drama yöntemiyle konuyu öğrenmeleri onlar için farklı bir öğrenme ortamı oluşturması açısından eğlenceli ve mutlu bir öğrenme sağlandığı görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenmesi ve konuyu daha iyi anlamaları açısından etkili bir yöntem olduğu, öğrenme sürecinin asıl öznesi olan öğrenciler tarafından ifade edildiği görülmektedir. Bu görüşler dikkate alındığında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısına olumlu yönde katkı sunduğu söylenebilir.

Öğrenci değerlendirme formunda “Öğrenme ortamında hangi duyguları yoğun olarak yaşadınız?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.3.2.Öğrenme Ortamında Öğrencilerin Yaşadığı Duygulara İlişkin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Mutlu	14	51,85
Merak	6	22,22
Heyecan	4	14,81
Sevinç	2	7,40
Eğlence	1	3,70

Tablo 3.3.2.’ye göre öğrenciler yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında mutluluk, merak, heyecan ve sevinç duydukları görülmektedir. Bu sonuçlar öğrenme açısından düşünüldüğünde mutlu bir ortamda öğrencilerin derse istekle katılmalarına olanak sağlayacağından etkili bir öğrenme gerçekleştirilebilecektir. Ayrıca merak ve heyecan duyguları öğrencilerin öğrenmeye ilgi ve isteklerini arttıracağından öğrencilerin başarısı

açısından önemli sayılacak unsurlar olarak kabul edilebilir. Ayrıca araştırmacının uygulama sürecindeki gözlemlerinde özellikle öğrenme ortamında öğrencilerin ne yapılacağını heyecanla beklemeleri, ilk kendi grubunun canlandırmasını istemesi, canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almaları, müzik dinlemekten ve dans etmekten mutluluk duymaları, öğrencilerin yaratıcı drama sayesinde derse karşı oldukça güdülendikleri ve öğrenciler için mutlu bir ortam oluştuğu söylenebilir.

Öğrenci değerlendirme formunda "Arkadaşlarınızla ders süresince ilişkileriniz nasıldı? Diğer derslere göre bir değişme oldu mu?" Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3.3.Öğrencilerin Ders Süresince Yaşadıkları İletişime İlişkin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Anlaştı	9	22,22
Tanıdı	7	18,51
Paylaştı	5	14,81
Konuştu	4	7,40
Geçindi	2	3,70

Tablo 3.3.3'e göre öğrencilerin diğer yöntemlerden farklı olarak yaratıcı dramanın kullanıldığı öğrenme sürecinde arkadaşlarıyla daha iyi anlaştıkları, birbirlerini daha iyi tanıdıkları ve daha çok şey paylaştıkları görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama yönteminin öğrenciler arasında daha etkili bir iletişim sağladığı söylenebilir. Öğrenme öğretme sürecinin iletişim süreci olduğu göz önüne alındığında etkili bir iletişim sürecinin öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyeceği düşünülebilir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde yaratıcı drama yöntemiyle ders işlemek sizi mutlu etti mi? Neden? sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.3.4'de verilmiştir.

Tablo 3.3.4. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Duygularının Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Mutlu	11	40,74
Eğlence	4	14,81
Oyun	4	14,81
Katılım	3	11,11
Merak	3	11,11
Paylaşma	1	3,70
Güzel	1	3,70

Yukarıdaki öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin yaratıcı drama sürecini bir oyun olarak algıladıkları ve bu yönüyle bu süreçte oldukça mutlu oldukları görülmektedir. Yaratıcı drama her ne kadar oyun ile aynı olmamasına karşın içerisinde oyunsu süreçler barındırmasından dolayı öğrencilerin öğrenme sürecinde eğlenmelerini ve zevk almalarına olanak sağlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yaratıcı dramayı öğrencilerin oyun olarak algılamaları olumsuz gibi görünmesine karşın öğrencilerin öğrenme sürecine istekle katılmaları etkili bir öğrenmeye de olanak sağlayabileceğinden öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu bir etki bırakabilecektir.

Öğrenci değerlendirme formunda “Yaratıcı Drama yöntemiyle daha iyi öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?” Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların analizi sonucu birimlerin görülme sıklığı tablo 3.3.5.’de verilmiştir.

Tablo 3.3.5.Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğrenmeye İlişkin Düşüncelerinin Sözcük Analizleri

Sözcükler	F	%
Öğrendi	11	40,74
Farklı	6	22,22
Kalıcı	5	18,51
Zevkli	3	11,11
Eğlenceli	2	7,40

Tablo 3.3.5’e göre yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme sürecinde öğrencilerin çoğunun daha iyi öğrendiği, bu yöntemle ders işlenmesini diğer yöntemlere göre daha farklı buldukları ve öğrendiklerinin daha kalıcı olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bu bulgular, öğrencilere uygulanan son test sonuçlarından elde edilen bulguları da destekler niteliktedir. Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersi Hep Birlikte teması, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanında, öğrencilerin öğrenmesi ve başarıları üzerinde önemli katkılar getirdiği söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenmesinde etkili olabilecek yaratıcı drama yöntemine Sosyal Bilgiler dersinde yeterli oranda yer verildiğini ve öğretmenler tarafından bu yöntemin etkili bir şekilde kullanıldığını söylemek aşağıdaki bulgular dikkate alındığında oldukça zor görünmektedir.

3.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örnekleri içerisinde yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verilmektedir?

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve 4.5 sınıfların ders kitaplarında, yaratıcı drama yöntemine ne oranda yer verildiğini saptamak için etkinlikler incelenmiş ve aşağıdaki tabloda verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğretmen Kılavuzu ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılma Durumu

Öğrenme Alanı	Ünite	Etkinliğin Adı	Sınıf	Yöntem
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Geçmişin İpuçları	4.Sınıf	Yaratıcı Drama
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	Önemli Telefon Numaraları	4.Sınıf	Yaratıcı Drama
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke, Bir Bayrak	Hükümet Kurma	5.Sınıf	Yaratıcı Drama

Tablodaki araştırma sonuçları (MEB 1, 2005). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmen kılavuzu ve ders kitaplarındaki etkinlik örneklerinin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 3.4.1.'deki sonuçlar incelendiğinde 4.sınıfta yaratıcı dramaya yalnızca iki etkinlik içinde 5.sınıfta ise yalnızca bir etkinlikte yer verildiği görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında öğrenciyi öğrenme sürecine aktif olarak katan ve başarıları üzerinde araştırma sonucunda görüleceği gibi önemli etkisi olan yaratıcı drama yöntemine çok az yer verildiği görülmektedir. Bu yönüyle bir önceki programa göre yaratıcı drama yöntemine yer vermesi açısından olumlu olmasına karşın kullanılan yöntem ve teknikler açısından Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yeterli olduğu söylenemez.

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin, öğrenme düzeyi ve başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi sonucu elde edilen nitel verilerde, Sosyal Bilgiler dersi “hep birlikte” teması gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanında yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin olarak aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme sürecinde, öğrencilerin diğer yöntemlere göre daha iyi öğrendikleri, konuyu daha iyi anladıkları ve Sosyal Bilgiler dersini daha çok sevdikleri saptanmıştır.

Öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında merak, heyecan ve mutluluk duygularını yoğun olarak yaşadıkları görülmüştür.

Yaratıcı dramanın kullanıldığı deney grubunda, arkadaşlarıyla daha iyi anlaştıkları, birbirlerini daha iyi tanıdıkları, daha çok şey paylaştıkları, bu yönüyle öğrenme sürecinde daha etkili bir iletişim ortamı sağlandığı saptanmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin öğrenme sürecinde daha iyi öğrendiği ve öğrenmelerinin daha kalıcı olduğu yönünde görüşler belirttiği saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen nitel veriler genel olarak değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubunda öğrencilerin daha iyi öğrendikleri ve konuyu daha iyi anladıkları görülmüştür. Ayrıca, öğrenme sürecinde öğrencilerin merak, heyecan, mutluluk ve derse istek duyma gibi duyguları yoğun olarak yaşadıkları saptanmıştır. Bu

sonuçlar dikkate alındığında yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin, derse ilgi ve isteklerinin yüksek olmasından dolayı başarı düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu yönüyle bakıldığında araştırma sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel verileri desteklediği görülmektedir.

Ayrıca, deney grubu öğrencileri, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıf ortamının arkadaşları ile yan yana oturmalarına ve birlikte grup olarak canlandırma yapmalarına olanak sağladığı için arkadaşları ile daha iyi iletişim kurabildiklerini, grup çalışmaları sayesinde arkadaşlarını daha iyi anladıkları ve birbirleriyle paylaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden elde edilen bu nitel veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin derste mutlu oldukları, yaratıcı drama yöntemi ile daha iyi anladıkları ve öğrenebildikleri anlaşılmaktadır. Özellikle ilköğretim düzeyindeki çocukların yaratıcı drama sayesinde konuları oyun yoluyla öğrenmeleri çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde önemli görülebilir.

Bu bulgular dikkate alındığında genel olarak yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama, öğrenimi sıkıcı, durgun, ilgi uyandırmayan ve çekici olmayan bir sınıf ortamından kurtararak, müze ve sergilerle bütünleştirilmesi, öğrenim sürecinin öğrenciler için eğlenceli, ilgi uyandırıcı, katılımcı ve etkili bir eğitsel bir ortama dönüşmesini sağlamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu ortam öğrenciler için hem zevkli hem de onların öğrenmelerinin kalıcı olmasına olanak sağlamıştır. İlköğretimde yer alan Sosyal Bilgiler dersi amacına ve içeriğine uygun şekilde yaratıcı drama gibi aktif öğretim yöntemlerin etkili bir şekilde kullanılmasıyla öğrencilerin gerek öğrenmesi üzerinde gerekse sosyal, kültürel ve kişilik gelişimleri üzerinde önemli bir işlev görecek gibi görünmektedir. Elbette bunda, bu dersin içeriğinde birçok sanat dalı ve sanatsal ürünün yer alması yanında, uygulama sürecinin öğrenci yaşantılarına dayalı olarak planlanıp yaratıcı drama gibi aktif öğretim yöntemleriyle birlikte işlenmesinin de önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir bulgu ise Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemine yeterli oranda yer verilmediğidir. Bu sonuç etkili bir öğrenmenin oluşturulmasında oldukça yararlı olacak bir yöntemden yeterince yararlanılmadığını göstermektedir. Bu yönüyle bakıldığında “Sosyal Bilgiler

Programında” aktif yöntemlere yer verildiğinin belirtilmesine karşın bunun uygulamaya yeterince yansımadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Öneriler

1. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama yöntemine daha fazla yer verilmelidir.

2. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama ve diğer aktif öğretim yöntemleri karşılaştırılarak öğrenci başarısına etkisi araştırılmalıdır.

3. Sosyal Bilgiler Dersinde, yaratıcı drama yöntem olarak kullanılırken, farklı öğrenme ortamlarına programda daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Adıgüzel, H.Ö., Beştepe, N.E. (1999). "Yaratıcı Drama Yöntemi İle İnsan Hakları Sergisinin Kazandırdıkları". Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, *. 5. Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı*, 21-23 Mayıs, Ankara.

Adıgüzel, H.Ö. (2000). Yaratıcı Drama Öğretmeni Yetiştirmenin Önemi ve Gerekliliği. Ankara: *Eğitim ve Yaşam Dergisi.* (17-18), 5-8 .

Adıgüzel, H. Ömer (2001). "Bir Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı". *Eyüpoğlu Eğitim Kurumu Yayınları,* S. 25-29

Adıgüzel, H.Ö. (2006).Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi.*1 (1), 17-30, Ankara: Naturel Yayınları.

Adıgüzel, H. Ömer. (2007a). Dramada Temel Kavramlar. *İlköğretimde Drama* (Edt. Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Adıgüzel, H. Ömer. (2007b). Drama ve Öğrenme Ortamları. *İlköğretimde Drama* (Edt. Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Akın, Meryem. (1993). *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul III. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Annarella, L. A. (1992). *Creative Drama in the Classroom.* Washington D.C.: Office of Educational Research and İmprovement.

Atagök, Tomur. (1982). *Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması.* Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeterlilik Tezi, İstanbul.

Aykaç, N. (2007a). *İlköğretim Programında Yer alan Etkinliklerin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Sinop İli Örneği) Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),* 8 (2), 19-35. Kırşehir.

Aykaç, N. (2007b). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 6 (22), 46-73, Diyarbakır. www. Esosder.org.

Başar, E., Aykaç N. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi.* Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Kayseri: Sim Matbaası.

Doğanay, A. (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretimi.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Fidan, N. (1999). *Okulda Öğrenme ve Öğretme.* Ankara: Alkım Yayıncılık

Güneysu, S. (1991). "Eğitimde Drama" *YA-PA 7. Ulusal Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri.* Eskişehir.

Gürel, F.Ç. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişiye ve Kalıcılığa Etkisi.* Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

İlhan, A. Ç. (2004). "Dramanın Sanat Dalları İçindeki Yeri". *Abece Eğitim ve Ekin Dergisi,* S: 212, ss.6-7, Ankara.

Kaf, Ö. (1999). "Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (14.Basım).* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kocayörük Y.A. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Ankara.

Koç, F. (1999). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

MEB. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı.* İstanbul: Feza Gazetecilik A.Ş.

MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu.* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü

MEB. (2006c). İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Okvuran, A. (1993). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Akfırat, Ö. F. (2006). Sosyal Yeterlilik, Sosyal Beceri ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi.*1 (1), 17-30, Ankara: Naturel Yayınları.

Oğuzkan, A.F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Emel Matbaacılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Özcan, H. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Özer, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özoğlu, S.Ç. (1987). Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı Açılış Konuşması. *Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimine Genel Bir Bakış ve Ülkemizdeki Durum Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı,* 13-15 Mayıs 1987.

Sağlam, T. (1997). *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sağlamer, E. (1997). *Sosyal Bilgiler*. *Çağdaş Eğitim.* (232), 5-7, Ankara.

San, İ. (2002a). "Yaratıcı Drama –Eğitsel Boyutları" *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar.* (Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.

San, İ. (2002b). "Eğitimde Yaratıcı Drama". *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar.* **(**Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretiminde İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Edt. Gürhan Can). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Şimşek, E. A. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığının Arttırılmasında Kullanılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü, İstanbul.

Taşkıran, S. (2005). *İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Öğrenilmesinde ve Benlik Kavramları Üzerinde Dramanın Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tavşancıl, E. ve Aslan, A.E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri.* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Üstündağ, T. (1996a). "Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri". *Eğitim ve Bilim.* 107 (22), 30-37, Ankara.

Üstündağ, T. (1996b). Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu". *Yaşadıkça Eğitim.* 49 ( ), 19-23. Ankara

Üstündağ, T. (2002). "Temel Eğitimde Drama". *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar* **(**Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.

Yalçın, M. (2004). *"İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek.1

Tablo. “Hep Birlikte” Teması’nın Süre Uygulama Planı

KONULAR		20.03.2008	27.03.2008	03.04.2008	10.04.2008	17.04.2008	25.04.2008	02.05.2008	08.05.2008
1	“Hep Birlikte” Temasına Hazırlık	X							
2	“Hep Birlikte” Temasında Geçen Kavramlar		X						
3	Sosyal Gruplar			X					
4	Sosyal Gruplar			X					
5	Çevremizdeki Resmi Kurumlar (Müzede Drama)				X				
6	Çevremizdeki Resmi Kurumlar (Müzede Drama)				X				
7	Çevremizdeki Resmi Kurumlar (Müzede Drama)				X				
8	Çevremizdeki Resmi Kurumlar (Müzede Drama)				X				
9	Toplum Hayatında Dayanışma					X			
10	Toplum Hayatında Dayanışma					X			
11	Çevremizdeki Sosyal Örgütler						X		
12	Çevremizdeki Sosyal Örgütler						X		
13	Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz?							X	
14	Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz?							X	
15	Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz?							X	
16	“Hep Birlikte” Temasının Değerlendirilmesi								X

Ek.2

UYGULAMA PLANLARI

I. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4-C

Süre: 40 dakika (ders saati)

Tarih: 27.03.2008

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Tema: Hep Birlikte

Konu: Kavramlar (sosyal etkileşim, grup, kurum, sosyal örgüt)

Kazanım: Tema içerisinde geçen kavramları fark ederler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama,

Araç-Gereç: CD Çalar, Helena Paparizou My Number One müzik CD si, 4 adet A4 kâğıdı, 4 adet kurşun kalem.

Hazırlık-Isınma

Sayıya göre grup ol

Öğrenciler, ritim eşliğinde (my number one) mekânda serbestçe hareket ederler... Müzik kapatıldığında öğretmenin söylediği sayı kadar (2'li, 3'lü, 4'lü, 5,li, 8'li, 10'lu, grubun tamamı gibi) öğrencilerin, el ele tutuşarak bir araya gelmeleri istenir... Öğretmen, müzik tekrar çalmaya başladığında öğrencilerin oynamaya devam etmesini ister... Müzik tekrar kapatıldığında öğretmen, öğrencilerin birbirlerinin sırtlarına, ayakuçlarına, omuzlarına dokunmalarını ister...

Canlandırma

Öğrencilerin çember olması ve 1'den 4'e kadar saymaları istenir... 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin bir araya gelerek 4 grup oluşturmaları istenir... Her gruba bir kavram verilir...

—1.grup - sosyal etkileşim

—2.grup - grup

—3.grup - kurum

—4.grup - sosyal örgüt

Grup üyelerine bu kavramları duyunca ne düşündüğü sorulur... Öğretmen tarafından öğrencilere verilen kâğıtlara bu kavramlar ne çağrıştırıyorsa bir sözcükle ifade etmeleri istenir...

Grupların ifade ettiği kelimeler

1.grup- sosyal etkileşim, (İletişim, sosyalleşme, birliktelik, sevgi, saygı)

2.grup- grup, (küme, topluluk, çalışma, arkadaşlar, paylaşma)

3.grup- kurum, (dernek, resmi evrak, topluluk, dilekçe, bina,)

4.grup- sosyal örgüt, (kurum, dernek, grup, sosyallik, dayanışma, paylaşma).

Kâğıtlara yazılan sözcükler gruplar arasında (1-3, 2-4) değiştirilir... Grup üyelerinden, bu sözcükleri kullanarak bir öykü kurgulamaları ve daha sonra bunu canlandırmaları istenir... Canlandırmalar izlenir...

—1.grup, Öğrenciler bir araya gelir ve kurum oluşturmaya karar verirler. Kurumu nasıl oluşturabilecekleri üzerine konuşurlar. İlk önce ilgili resmi kuruma dilekçeyle başvururlar. Kurum'a bina yapmak için boş bir arazi isterler ve verilen araziye kendi kurumlarının binasını yaparlar.

—2.grup, Okulun kütüphanesinde toplanırlar ve sosyal örgütün ne olduğu ile ilgili sorular sorarak ansiklopedileri karıştırırlar. İnternete girerek bilgi toplarlar. Kendi aralarında sosyal örgütün tanımı ile ilgili görüş alışverişinde bulunurlar. Sosyal örgüt denince akıllarına kurum ya da derneğin geldiğini söylerler. Kendi aralarında ikişerli gruplar oluşturarak sosyal örgütlerin nasıl kurulduğu ile ilgili bilgi toplamak için resmi kurumlara başvururlar.

—3.grup, Öğrenciler arka arkaya oturarak sınıf ortamı oluştururlar. Öğretmen, bugünkü derslerinin sosyal bilgiler dersinde geçen sosyal etkileşim kavramından ne anladıklarını sorar. Öğrenciler, insanların birbiriyle iletişime geçtiğinde sosyal etkileşimin ortaya çıktığını söylerler. Ders bittikten sonra öğrenciler evlerine gider.

—4.grup, Öğretmen derse girerek bugünkü konularının dayanışma olduğunu söyler ve öğrencileri gruplara ayırarak bu konuyu canlandırmalarını ister. Grup kendi arasında okul yapmaya karar verir ve kendi elleriyle okul yaparlar.

Değerlendirme

1.Bugünkü dersimiz hakkında ne düşünüyorsunuz, neler hissediyorsunuz?

"Kendimi tiyatrocuymuşum gibi hissettim."
"Canlandırmaları çok sevdim."
"Kendimi gerçek bir oyunun içinde gibi hissettim."
"Dersi daha iyi anladım."
"Çok eğlendim."

2.Canlandırmalarda hangi kavramları kullandınız? Sorusu sorulur.

"Dayanışma"
"Sosyal etkileşim"
"Grup"
"Kurum"
"Sosyal örgüt"

Öğretmen, bugünkü derste kullanılan kavramların "Hep Birlikte" temasının içinde geçen kavramlar oldukları ve bu kavramları temanın sonuna kadar göreceklerini söyledi. Öğrencilerin hem canlandırmalarda hem de değerlendirme sürecinde verdikleri cevaplar göz önüne alındığında "Hep Birlikte" temasında geçen kavramları algıladıkları görülmüştür.

II. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4-C

Süre: 40+40 dakika

Tarih: 03.04.2008

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Tema: Hep Birlikte

Konu: Sosyal Gruplar

Kazanım: İnsanların belli bir amaç çerçevesindeki oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama,

Araç-Gereç: CD Çalar, (Kitaro's World of Music Kervansaray) İçinde sivil toplum örgütlerinin adlarının bulunduğu bulmaca, 5 adet resim kâğıdı, 5 adet A4 kâğıdı, 5 adet kurşun kalem, 2 kutu kuru boya kalemi.

Hazırlık-Isınma:

(Ev Sahibi Kiracı Oyunu)

Öğretmen, çember şeklindeki öğrencilere "Ev Sahibi Kiracı" oyununu oynayacaklarını söyler. Çocuklar üçer kişilik gruplara ayrılır. 2 kişi belli bir mesafede el ele tutuşarak evi oluşturur. 3'üncü kişide iki kişinin arasına girer ve kiracı olur. Ortada bir kişi ebe olur. Öğretmenin "değişin" yönergesiyle kiracılar yer değiştirir. Ortada kalan ebe olur. Oyundaki en önemli kuralın çıkılan eve iki kez üst üste girilmemesi olduğu belirtilir.

II. Aşama: Bu aşamada öğretmenin verdiği yönergeyle kiracılarla birlikte ev sahipleri de dağılarak, farklı kişilerle yeniden ev oluşturulur ve ortaya da kiracılar girer. Ortada yine bir kişi ebe olarak kalır.

III. Aşama: 2 öğrenci ev sahibi olarak seçilir ve el ele tutuşurlar. Ev sahibi olarak seçilen öğrenciler, diğer öğrencileri yakalamaya çalışır. Yakaladığı öğrenciyi ortaya alarak sınıfın köşesine kadar götürür. Sınıfın köşesindeki öğrenci sayısı ikiye çıktığında onlarda el ele tutuşarak ev sahibi olur ve kalan öğrencileri yakalamaya çalışır. Bütün öğrenciler yakalanana kadar oyun devam eder (H.Ömer Adıgüzel'in atölyesinden alınmıştır).

Öğrencilerden çember olması istenir... Öğretmen ortada büyük bir doğum günü pastası olduğunu söyler ve öğrencilerden pastanın üstünde yanan mumları derin derin nefes alarak söndürmelerini ister...

Öğrencilerin 1'den 5'e kadar saymaları istenir... 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin 5'lerin bir araya gelerek 5 grup oluşturmaları istenir... İçinde çeşitli sivil toplum örgütlerinin yer aldığı bulmaca gruplara dağıtılır... Gruplardan bu kurumların adlarını bulmaca içerisinden bulup boyamaları istenir...

Sivil Toplum Örgütlerini Bulalım

Kızılay

Yeşilay

Tema Vakfı

Eğitim Gönüllüleri

Çocuk Esirgeme

Yukarıda yazılı olan sivil toplum örgütlerinin adlarını bulmaca içerisinde bularak boyamaları istenir...

A	Ç	A	A	R	E	L	İ	T	A	A	A	N	E	M	A	D	E
A	O	E	A	İ	L	A	E	L	İ	E	Y	A	E	L	A	L	E
E	C	E	İ	E	A	E	İ	E	E	A	E	E	R	Ç	E	V	R
L	U	E	K	I	Z	I	L	A	Y	A	Ş	E	E	İ	G	Z	E
U	K	E	A	L	İ	E	L	İ	E	İ	İ	A	A	Ç	İ	Ç	E
E	E	Ğ	İ	T	İ	M	G	Ö	N	Ü	L	L	Ü	L	E	R	İ
E	S	A	A	L	İ	A	E	L	İ	A	A	L	İ	A	K	İ	L
A	İ	A	A	L	E	A	L	İ	A	E	Y	E	A	D	E	F	G
L	R	R	E	A	Ü	L	E	A	K	A	E	S	T	M	E	L	İ
İ	G	Ö	N	Ü	L	L	Ü	L	Ü	K	A	A	T	S	E	D	İ
E	E	A	E	S	İ	R	A	I	E	U	I	E	K	D	E	N	İ
I	M	K	T	E	M	A	V	A	K	F	I	A	A	F	A	T	O
İ	E	E	S	K	I	S	I	K	I	M	S	S	E	K	E	S	K

Canlandırma

Gruplara bulmacanın içerisinde geçen sivil toplum örgütlerinin adları gruplara dağıtılır...

1.grup Yeşilay

2.grup Kızılay

3.grup Tema Vakfı

4.grup Çocuk Esirgeme Kurumu

5.grup Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

1. Bu sivil toplum örgütleri niçin kurulmuş olabilir? Sorusu sorularak kâğıtlar gruba dağıtılır. Örgütlerin niçin kurulduğunu yazdıktan sonra kâğıtlar gruplar arasında değiştirilir (1.grup 2. gruba, 2.grup 3.gruba, 3.grup 4.gruba, 4.grup 5.gruba, 5.grup 1.gruba verir).

Kâğıtlar gruplar arasında değiştirildikten sonra gruplara ikinci yönerge olarak "kâğıdınızda yazılı olan sivil toplum örgütüne kimler üye olabilir?" Sorusu sorularak kâğıtlara yazmaları istenir... Gruplar yazdıktan sonra tekrar kâğıtları değiştirmeleri istenir (1.grup 2. gruba, 2.grup 3.gruba, 3.grup 4.gruba, 4.grup 5.gruba, 5.grup 1.gruba verir)...

Grupların ellerinde bulunan kâğıtlarda örgütle ilgili bilgilerin bulunduğu söylenir...

—1.grup Çocuk Esirgeme Kurumu, çocukların yaşadığı sorunlara karşı kurulan bir örgüt oldukları söylenir... Örgütü anlatan bir gazete haberi hazırlamaları istenir... Öğrencilerden, gazete haberini canlandırmaları istenir...

—2.grup Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, eğitimde yaşanan sorunlara karşı kurulan bir örgüt oldukları söylenir... Örgütü anlatan bir slogan (cümle) yazmaları istenir... Öğrencilerden, sloganın kullanıldığı durumu canlandırmaları istenir...

—3.grup Yeşilay, sağlıkta yaşanan sorunlara karşı kurulan bir örgüt oldukları söylenir... Örgütü anlatan bir mektup yazmaları istenir... Öğrencilerden, mektubu okumaları istenir...

—4.grup, Kızılay, doğal felaketlerde zarar gören kişilere yardım için kurulan bir örgüt olduğu söylenir... Örgütü anlatan bir şiir yazmaları istenir... Öğrencilerden, şiiri okumaları istenir...

—5.grup, TEMA Vakfı, erozyon'a karşı kurulan bir örgüt oldukları söylenir... Örgütün amacını anlatan bir afiş hazırlamaları istenir... Öğrencilerden afişi gören bir grup oldukları ve bundan sonra olanları, olabilecekleri canlandırmaları istenir...

Grupların canlandırmaları izlenir...

—1.grup, Bakımevinde çocuklar şiddete maruz kalır. Emniyete telefon edilir. Polisler şiddeti uygulayan bakıcıyı gözaltına alır. Çocuk Esirgeme Kurumu iyi bir bakıcı bulabilmek için gazeteye ilan verir.

—2.grup, Anne ve babası tarafından mendil sattırılan çocuklar, Eğitim Gönülleri Vakfına okumak istediklerini söyleyerek başvururlar. Ailesi, çocuklarını almak için vakfa gider ama Eğitim Gönüllüleri Vakfı, çocukların devlet koruması altına alındığını söyler.

—3.grup, Sokakta sigara ve içki içen iki kişi mahalleli tarafından içki ve sigarayı bırakması için Yeşilay'a haber verirler. Yeşilay'dan gelenler içki ve sigarayı bırakması için iki kişinin bakımını üstlenirler ve bunları tedavi ederler.

—4.grup, Kızılay'ın çalışanları, savaşta yaralananları hastaneye götürerek tedavilerini yaptırırlar. Daha sonra deprem olur. Depremde evleri yıkılanlara Kızılay görevlileri yardım eder.

—5.grup, Ağaçları kesen iki kişi, TEMA Vakfı üyeleri tarafından görülerek polise haber verirler. Polisler, çevreye zarar verdikleri için iki kişiyi gözaltına alır.

Değerlendirme

1.Bugünkü derste neler hissettiniz? Neler öğrendiniz?

—Sivil toplum örgütlerinin neler olduğunu öğrendim.

—Çevreyi korumamız gerektiğini öğrendim.

—Sivil toplum örgütlerine kimlerin üye olabileceğini öğrendim.

—Sanki her şey gerçekmiş gibiydi.

—Ders çok güzeldi.

—Sivil toplum örgütlerinin ne işe yaradığını öğrendim.

—Canlandırmalar yaparak daha iyi öğrendim.

—Bu ders çok eğlenceliydi. Canlandırmayı çok seviyorum.

2.Sivil toplum örgütü nedir?

—İnsanlara yardım eden kurumlardır.

—İnsanların kötü alışkanlıklarını bırakmasını sağlayan ya da yardım eden kurumlardır.

Öğretmen, İnsanların toplumsal sorunları hakkında görüşlerini dile getirmek amacıyla oluşturulan birliklere sivil toplum örgütü denir diyerek tamamladı.

3.Hangi sivil toplum örgütlerinin adını öğrendiniz? Sizin bildiğiniz başka sivil toplum örgütleri var mı?

-Kızılay, -Yeşilay, -Eğitim Gönüllüleri Vakfı, -Çocuk Esirgeme Kurumu, -TEMA Vakfı, -Çağdaş Drama Derneği, Sivil Savunma Vakfı.

III. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4-C

Süre: 40+40+40+40=160 dakika

Tarih: 10.04.2008

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Tema: Hep Birlikte

Konu: Çevremizdeki Resmi Kurumlar (Müzede Drama)

Kazanım: Kendisi ile ilgili çevresindeki gruplar ve kurumlar sosyal örgütler arasındaki etkileşimi örnekler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, heykel anı,

Araç-gereç: 4 adet resim kâğıdı ve 6 adet A4 kâğıdı, boya kalemleri

Hazırlık-Isınma:

Yuvanı Bul Oyunu

Öğretmen müzenin bahçesinde öğrencilere "yuvanı bul" oyununu oynayacaklarını söyler... Öğrenciler, ikişerli grup oluşturarak farklı yerlerde kol kola girerek dururlar. İki öğrenci seçilir. Birisi tilki, diğeri tavşan olur. Tilki tavşanı yakalamaya çalışır. Tavşan tilkiye yakalanmamaya çalışır. Tavşan, tilkiye yakalanmadan, herhangi bir çiftin boştaki koluna girerse kovalanmaktan kurtulur. Ancak koluna girdiği kişinin yanındaki kişi kaçmaya başlar. Tilki ne zaman tavşanı, birisinin koluna girmeden yakalarsa o zaman ebelikten kurtulur.

Müze girişinde öğrencilerden ikili eş olmaları istenir... Güven yürüyüşü yapılacağı söylenir... Öğretmen, eşlerin el ele tutuşmasını ve eşlerden birinin gözlerini kapatması istenir... Eşlerini bu mekânda gezdirmeleri istenir... Eşlerinin can güvenliğinden sorumlu oldukları söylenir... Konuşmadan eşlerini bu müzede gezdirmeleri istenir (bir süre geçtikten sonra)... Öğretmen bulundukları yerde durmaları ve rolleri değiştirmeleri istenir (gözü kapalı olanlar açtı, açık olanlar kapattı)... Önceki kuralların aynen geçerli olduğu söylenir (bir süre geçtikten sonra)... Eşlerini müzenin girişine getirmeleri ve rolleri yine değiştirmeleri istenir... Müzeyi konuşarak gezdirmeleri istenir... Eşlerine müzede gördüklerini anlatmaları istenir (bir süre sonra durdurulur)... Öğretmen, öğrencilerden rolleri değiştirmeleri ve diğer eşin onun kaldığı

yerden devam etmesi istenir... Öğretmen, bir süre sonra öğrencilerin durmasını ister... Öğrencilerin, gözlerinin açık olarak müzeyi iki'li olarak gezmeye devam etmeleri istenir...

Canlandırma

Öğrenciler müzeyi gezdikten sonra müzenin uygulama bölümünde çember olmaları istenir... Öğrencilerin 1'den 6'e kadar saymaları istenir... 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin 5'lerin 6'ların bir araya gelerek 6 grup oluşturmaları istenir... Her gruba çeşitli konuların yazılı olduğu kâğıtlar verilir...

1.grup, Tanınmış kişilere ait abonman sözleşmeleri, eski döneme ait evraklar

2.grup, Mors cihazı ve alfabesi, telgraf

3.grup, Telekartlar, ölçü aletleri, kablolar

4.grup, Uydu sistemleri, telefon şebekeleri

5.grup, Telefon, ankesör, santral

6.grup, Telem, teleks, teleteks

Öğrencilerden, bu sözcüklerle sınırlı olarak müzeyi dolaşmaları ve bilgi toplamaları istenir... Daha sonra topladıkları bilgilerden yola çıkarak bir öykü yazmaları istenir (gruplara hazırlanmaları için 20 dakika süre verilir)... Müzenin istedikleri bir köşesinde bunları canlandırmaları istenir... Canlandırmalar izlenir...

> 1.grup, Telefonun ilk ortaya çıktığı yıllarda Zeki Müren telefona abone olmak için abonman sözleşmesini imzalar. Telefonu bağlatmak için Türk Telekom Müdürlüğü'ne dilekçeyle başvurur. Kurum tarafından dilekçe incelenir ve telefonun bağlanmasına karar verilir.
>
> 2.grup, Konuşmadan beden dilini kullanarak 4 arkadaş mors cihazını kullanarak birbirleriyle iletişim kurarlar. Aralarında kararlaştırarak Türk Telekomünikasyon Müzesi'ne gittiler. O müzede en çok mors alfabesini ve telgrafı çok beğenirler. Onlar hakkında bilgi toplarlar ve bunu öğretmenlerine vermeye karar verirler.
>
> 3.grup, Çocuklar eve gelir ve annesine, öğretmenin telekart ve kablo istediğini söyler. Annesi de çocukların babasını telefonla arayarak, çocukların öğretmeninin telekart ve kablo istediğini söyler. Baba gelirken çocukların istediği telekart ve kabloyu getirir.

4.grup, Anne baba uydu taktırmak için uydu kurulum görevlisini çağırır. Çocukların bu uydu kurulumundan haberi yoktur. Okuldan geldiklerinde uydu ve telefon şebekeleriyle ilgili bir ödev hazırlamak istediklerini söylerler. Bu arada teknik servis eve gelir ve uyduyu eve kurarlar. Çocuklar çok mutlu olurlar ve ödevlerini hazırlarlar.

5.grup, Telefonun geçmişiyle ilgili bir televizyon programı hazırladılar. Bugüne nasıl gelindiğini anlatırlar.

6.grup, Öğretmen, telem, teleks, teleteks ile ilgili ödev verir. Çocuklar kendi aralarında anlaşarak Türk Telekomünikasyon Müzesine gidip bilgi toplayarak ödevlerini yaparlar.

Canlandırmalar izlendikten sonra müzenin bahçesine gidilir... Öğretmen, öğrencilerden, müzedeki bir nesneyi düşünmeleri ve onlardan birisini seçmeleri istenir... Seçtikleri o nesnenin şeklini almaları ve bedenleri ile göstermeleri (Heykel) istenir... Öğretmen, aralarda dolaşarak “heykellerin” omzuna dokunacağını, dokunduğunda nesnenin bir özelliğini söylemeleri istenir... Bütün öğrenciler seçtiği nesnenin özelliklerini söyleyene kadar devam edilir...

—Ben her şeyi çalıştırırım.
—Haberleşmeyi sağlarım.
—İnsanlar benim sayemde konuşur.
—Ben uçuyorum.
—Ben bilgisayar gibiyim.
—Benim bir ekranım var.
—Ben yazı yazarım.
—İletişim kaynaklarından biriyim.
—Karanlıkları aydınlatırım.
—Arama yaparım.
—Her şeyi benden öğrenirler.
—Beni savaşta kullanırlar.
—İnsanlar beni kartla çalıştırırlar.
—Ne isterlerse bende bulurlar.
—Uzayda uçarım.

Daha sonra öğretmen aralarda dolaşarak omuzlarına dokunduğu öğrencilerin, heykelini oluşturdukları nesnenin sesini çıkartmalarını ister...

—Alo

—Hemen bağlıyorum

—Tik tik tik

—Tak tak

Öğretmen, öğrencilerin o sesleri aynı anda çıkarmalarını ister... Daha sonra çocukların müzenin önüne gelmeleri istenir... Müzenin önüne çocuklar tek tek gelerek müzeyi anlatan bir heykel oluştururlar...

—Çocukların bir bölümü arkada ellerini havaya kaldırarak uydu sistemini, önündekilerde santral ve telefon kulübelerinin heykelini oluştururlar.

Canlandırmalardan sonra öğretmen, öğrencilerin müzenin uygulama salonuna gelmesi istenir... Öğretmen, müzede bulunan cihazların teknik olduğu için müzede görevli teknisyen İbrahim Polat'ın bu cihazlarla ilgili teknik bilgiler vereceği ve uygulamalar yaptıracağı söylenir (İbrahim Polat'ın sunumu 30 dakika sürer)... Öğretmen, öğrencilerin çember olmasını ister. Öğrencilerin 1'den 4'e kadar saymaları istenir... 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin bir araya gelerek 4 grup oluşturmaları istenir... Gruplara kartonlar, kâğıtlar ve boya kalemleri dağıtılır...

1.gruptan müzeyle ilgili tek sayfalık gazete çıkarması istenir (müzedeki bütün yaşantıların, düşüncelerin, bu müzeyle ilintili her şeyin bir gazete formu içinde yazılması istenir)...

2.gruptan müzeyi tanıtan afiş çalışması yapmaları istenir (bu müzeyi tanıtıcı ve ilgi çekici bir afiş olması)...

3.gruptan müzede gördüklerini, yaşadıkları duygu ve düşüncelerini anlatan bir mektup yazmaları istenir...

4.gruptan müzeyi tanıtan bir televizyon programı hazırlamaları istenir (gruplara hazırlanmaları için 15 dakika süre verilir)...

Gruplar, hazırlıklarını tamamladıktan sonra bunları müzenin istedikleri bir bölgesinde canlandırmaları istenir...

1.grup, Çocuklardan birisi bayiden gazete alır ve haberleri okumaya başlar. Çevresine arkadaşları toplanır. Müzeyle ilgili haberleri birlikte okumaya başlarlar. Çocuklar haberleri okuduktan sonra müzeyle ilgili düşüncelerini söylediler ve müzeye gitmeye karar verirler.

2.grup, Çocuklar, duvarda asılı olan müzeyle ilgili afişleri görünce hemen öğretmenlerinin yanına gider ve öğretmenlerine Türk Telekomünikasyon Müzesine gitmek istediklerini söylerler. Öğretmenleri de çocukları müzeye götürür.

3.grup, Müze görevlisi İbrahim Polat, çocuklara müzeyi gezdirirken Polat'a mektup gelir. Grup olarak mektubu okurlar. Bu sırada çocuklar mektupla ilgili düşüncelerini söyler.

4.grup, Türk Telekomünikasyon Müzesini tanıtan bir televizyon programı hazırladılar. Müzedeki iletişim araçlarını tanıtarak, Müzeyi gezen kişilerle röportaj yaparlar.

Değerlendirme

1.Bugün müzede yapılan çalışmada neler hissettikleri sorulur?

—Canlandırma yaparken çok mutlu oldum.
—Müzedeki uygulamalar çok güzeldi.
—Ben çok eğlendim.
—Eski telefonları kullanmak çok güzeldi.
—Kendimi eski zamanlarda yaşıyormuşum gibi hissettim.
—Müze çok güzeldi.
—Buraya gelmeden önce müzeyi çok merak ediyordum. Merakımı giderdim.
—Eski zamanlardaki telefonla konuşurken kendi sesimi duymak güzeldi.
—Müzeyi çok kötü sanıyordum ama müzeyi çok beğendim.
—Müze beni eski zamanlara götürdü.
—Eski iletişim araçlarını kullanmak güzeldi.
—Mors alfabesini öğrendim.
—Burada daha iyi öğrendim. Bizi buraya getirdiğiniz için teşekkür ederim.
—eski zamanlarda yaşayan insanların ne kadar zor iletişim kurduğunu anladım.

2.Telefon ne zaman ve kim tarafından icat edildi diye sorulur?

—1876 yılında Graham Bell tarafından icat edildi.

Müzenin bahçesinde "eşini bul" oyunu oynanarak çalışma bitirilir.

Öğrencilerden ikili eş olmaları istenir. Öğretmen, tarafından ritim verilir. Ritim verilince eşler serbestçe hareket etmeye başlar. Öğretmen ritmi durdurup eşini bul dediğinde, eşler el ele tutuşup yere çökerler. En son oturan eşler oyun dışı kalır. Oyun tek bir çift kalana kadar devam eder.

IV. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler
Sınıf: 4-C
Süre: 40+40=80 dakika (ders saati)
Tarih: 17.04.2008
Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
Tema: Hep Birlikte
Konu: Toplum Hayatında Dayanışma
Kazanım: İnsanların belli bir amaç çerçevesindeki oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.
Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, fotoğraf anı.
Araç-gereç: Hürriyet Gazetesinde 30 Nisan 2006 tarihinde yayınlanan gazete haberi.

Hazırlık-Isınma:

Balık Ağı Oyunu

Öğretmen, Okulun bahçesinde, çember şeklindeki öğrencilere "Balık Ağı" oyununu oynayacaklarını söyler. Öğrencilerden birisi ebe olur. Yakaladığı arkadaşıyla el ele tutuşup diğer arkadaşlarını yakalamaya çalışır. Her yakalanan bir önce yakalananın elini tutar. Ebenin amacı her çocuğu yakalamaktır. Oluşturduğu ağın amacı yakalanacak öğrenciyi engelleyerek ebeye yardımcı olmaktır. Bütün öğrenciler yakalanana kadar oyun devam eder.

Canlandırma

Öğrencilerin 1'den 5'e kadar saymaları istenir... 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin 5'lerin bir araya gelerek 5 grup oluşturmaları istenir... Önceden hazırlanan dayanışmayı anlatan gazete haberi (Hürriyet Gazetesinde, 30

Nisan 2006 tarihinde yayınlanan “Çevresel Harakiri” başlıklı haberde, Türkiye’de ilk nükleer santralinin yapılacağı Sinop’ta, 53 sivil toplum kuruluşu ve meslek odasının oluşturduğu ‘Sinop Nükleer Karşıtı Platformu’ tarafından düzenlenen mitinge, yurdun çeşitli illerinden gelenlerle birlikte yaklaşık 15 bin kişiyle protesto gösterisi yapıldığı belirtiliyor. Haberde ayrıca, protesto eylemine, balıkçıların tekneleriyle denize açıldığı, protesto sirenleri çalan teknelerde, ‘Radyasyonlu balıklara hayır’ yazılı pankartı açıldığı ve müzik grupların türküleriyle mitingin şenlik havasına dönüştüğü belirtiliyor) gruplara dağıtılır. Gruplardan bu haberi canlandırmaları istenir (Gruplara 5 dakika hazırlık süresi verilir)... Canlandırmalar gruplar tarafından izlenir...

> —1.grup, Sinop’ta nükleer santral kurulacağını öğrenen Sinop Çevre Dostları Derneğinin üyeleri bir araya gelir ve Sinop’a nükleer santralinin kurulmasını engellemek için neler yapabilecekleri üzerine konuşurlar. Basın açıklaması yapmaya karar verirler. Sivil toplum örgütlerini dolaşarak onlardan yapılacak olan basın açıklaması için destek isterler. Basın açıklamasından nükleer santralinin zararlarını anlatırlar ve slogan atarak nükleer santral istemediklerini belirtirler.
>
> —2.grup, Bir televizyon kanalı, Sinop’ta kurulacak olan nükleer santrale karşı o bölgede yaşayan insanlarla röportaj yaparlar. Röportaj yapılan insanlar nükleer santrale niçin karşı olduklarını belirtirler.
>
> —3.grup, Sinop’ta kurulacak olan nükleer santrale bir grup slogan atarak karşı çıkarken, diğer grupta nükleer santralin kurulmasını istiyoruz diye slogan atar. Gruplar, aralarında tartışır. Nükleer santrale karşı olan grup, diğer grubu ikna eder ve santralin kurulmasına birlikte karşı çıkarlar.
>
> —4.grup, Sivil toplum örgütleri bir araya gelir. Sinop’ta kurulacak olan nükleer santrali istemediklerini söyleyerek, Valiliğe dilekçe ile başvururlar. Daha sonra ‘Yaşam hakkımızı elimizden alamazsınız’, ‘Kanserden ölmek istemiyoruz’ diye slogan atarak miting yaparlar.
>
> —5.grup, Sivil toplum örgütleri, Sinop’a nükleer santral yapılmasını engellemek için miting yapmak isterler ama polis miting yapılmasına izin vermez. Çevreciler ile polisler bir süre tartışır. Daha sonra polis miting yapılmasına izin verir.

Canlandırmalar izlendikten sonra 1-3’e kadar sayma yoluyla 3 grup oluşturulur...

—1.grup Bu haberi duyan öğretmen grubusunuz...

—2.grup Bu haberi duyan öğrencilersiniz.

—3.grup Bu haberi duyan çevrecilersiniz... Haberleri duyduktan sonraki tepkilerini 3 tane ‘fotoğraf anı’ ile canlandırmaları istenir (Gruplara 5 dakika hazırlık süresi verilir)... Canlandırmalar izlenir...

—1.grup, Basın açıklaması yaparken, slogan atarken, polislerin ve çevrecilerin karşı karşıya geldiği durumun “fotoğraf anı’nı” oluştururlar.

—2.grup, Elleriyle afiş tutarken, polislerle tartışırken, slogan atma durumlarının “fotoğraf anı’nı oluştururlar.

—3.grup, Ellerinde tuttukları gazeteyi okurken, polise direnirken, mahkeme salonu durumlarının “fotoğraf anı’nı oluştururlar.

Değerlendirme

1.Bu dersimizde neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz?

- Oyun oynadık.
- Birlikteliğin, paylaşımın ne kadar güzel olduğunu öğrendim.
- Derste çok eğlendim, mutlu oldum.
- Birlikte hareket ettğimizde neler yapabileceğimizi gördüm.
- Dayanışmanın ne olduğunu öğrendim.

2.Hangi durumlarda dayanışma gösteriyoruz?

—Yardıma ihtiyacı olanlar olduğu zaman.
—Nükleer santral kurdukları zaman.
—Deprem olduğu zaman.
—Birlikte yaşamak için.
—Doğal felaketleri yaşadığımız zaman.

3.Dayanışmanın sizce önemi nedir?

—Sevgi, saygı,
—paylaşma.
—Birlikte hareket etme.
—Birlik, beraberlik.
—Güç.
—Yardımlaşma,

V. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4-C

Süre: 40+40=80 dakika (ders saati)

Tarih: 25.04.2008

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Tema: Hep Birlikte

Konu: Çevremizdeki Sosyal Örgütler

Kazanım: Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama

Araç-gereç: CD çalar, Yansımalar, Bab-ı Esrar müzik CD'si, 4 adet A4 kâğıdı, kuru boya kalemleri

Hazırlık-Isınma:

Sosyal Örgütler Oyunu (Meyve sepeti)

Öğretmen, çember şeklindeki öğrencilere "Sosyal Örgütler " (Meyve Sepeti) oyununu oynayacakları söylenir. Oyunun kuralları gösterilerek anlatılır. Öğrenciler çember şeklinde otururlar. Öğretmen herkese sıra ile 4 tane sosyal örgüt ismi verir (Kızılay, Yeşilay, Türk Hava Kurumu, Çocuk Esirgeme Kurumu). Ortaya giren kişi bu sosyal örgütlerden birisinin ismini söyler. İsmi söylenen sosyal örgütler yer değiştirir. Ortada kalan kişi ebe olur. Ortada ebe olarak kalan kişi sosyal örgütlerin isimlerini söylemeye devam eder. Oyun devam ederken grup elleriyle ritim tutarak sırayla o örgütlerin isimlerini söyler.

2. aşama: 2 ya da 3 sosyal örgüt isimi birden söylenince o örgütler yer değiştirir.

3. aşama: sosyal örgütler denilince bütün örgütler yer değiştirir.

Canlandırma

Öğrencilerin, A, B, C, D diye sayarak A'lar, B'ler, C'ler ve D'lerin bir araya gelerek 4 gruba ayrılması istenir...

—A'lar dan Yeşilay'ın amaçlarını anlatan bir afiş hazırlamaları istenir...

—B'ler den Kızılay'ın amaçlarını anlatan bir afiş hazırlamaları istenir...

—C'ler den Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu anlatan bir afiş hazırlamaları istenir...

—D'ler den Türk Hava Kurumunu anlatan bir afiş hazırlamaları istenir...

Gruplar afişi hazırladıktan sonra A-C ve B-D gruplarından afişleri değiştirmeleri istenir... Gruplarlardan, kurumların amaçlarını anlatan afişlerden yola çıkarak bunları canlandırmaları istenir... Canlandırmalar izlenir...

—A'lar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna yerleştirilmek üzere üç tane kimsesiz çocuk gelir. Çocuklara yeni kıyafetler, defterler ve kitaplar verilir ve çocuklar okula başlarlar.

—B'ler Aile, yaz tatilini geçirmek üzere Mısır'a tatile gitmeye karar verir. Çocuklar, babasına uçakla gitmek istediklerini söyler. Yolcu uçağı korsanlar tarafından kaçırılır. Bu sırada çocuklardan birisi ter içinde uyanır ve yaşadığı her şeyin rüya olduğunu anlar.

—C'ler içki içen bir adam çevredeki ağaçlara zarar verirken Yeşilay görevlileri gelir. Polise de haber verirler ve adamı yakalarlar. Yeşilay görevlileri adama içkinin zararlarını anlatır.

—D'ler Büyük bir deprem olur ve binalar yıkılır. Enkaz altında kalan insanlar yardım ister. Kızılay bölgeye gelir ve depremden zarar gören insanlara yardım eder.

Değerlendirme

1. Bugünkü çalışmada neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz?

—Yeni şeyler öğrendim ve çok mutlu oldum.
—Kızılay'ın doğal afetlerde insanlara yardımcı olduğunu öğrendim.
—Kendimi sosyal örgütlerin birisinde çalışıyormuşum gibi hissettim.
—Çocuk Esirgemenin kimsesiz çocuklara yardım ettiğini öğrendim.
—Çalışmada çok mutlu oldum.
—Çocuk Esirgeme Kurumundaki çocukların ne kadar zorluk çektiğini öğrendim.

2. Kurumların amaçları doğrultusunda bir tartışma ortamı hazırlanır... Amaçlar tartışılır?

Çalışmada geçen örgütlerin hepsinin sivil toplum örgütleri olduğu ve hepsinin yardıma muhtaç insanlara destek için kurulduğunu söylediler.

VI. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 4-C

Süre: 40+40+40=120 dakika (ders saati)

Tarih: 02.05.2008

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Tema: Hep Birlikte

Konu: Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz?

Kazanım: Kendisi ve çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnek verir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama

Araç-gereç: CD çalar, Helena Paparizou My Number One ve Don Omar, Dale Don Dale müzik CD'si, 4 adet A4kâğıdı, 27 adet kurşun kalem, 2 adet resim kâğıdı, kuru boya kalemleri

Hazırlık-Isınma:

Öğretmen, öğrencilerin ayakta çember olmasını ister... Öğretmen, öğrencilerden verilen yönergelere uymalarını ister... Sağ elleriyle, sol ellerinden başlayarak sağ omuzlarına kadar vurmaları istenir... Sol elleriyle, sağ ellerinden başlayarak omuzlarına kadar vurmaları istenir... Şimdi, İki ellerini de kullandıkları ve kollarını uzandığı yere kadar uzatmaları ve sırtlarına vurmaları istenir... Şimdi, yanaklarına... Enselerine... Başlarına... Göğüslerinden başlayarak aşağıya doğru vurmaları istenir... İki elleriyle, sol bacaklarından başlayarak topuklarına kadar vurmaları istenir… Şimdi, sağ bacaklarından başlayarak topuklarına kadar vurmaları istenir… Öğretmen, öğrencilerden vücutlarında dokunmadıkları yerin kalmamasını ister… Öğrenciler, mekân içerisinde yürümeye başlarlar... Öğretmen, öğrencilerden yürüme sırasında verilen yönergelere uymalarını ister... Yerlerde çöplerin olduğunu düşünmeleri ve çöplere basmadan yürümeleri istenir (Öğretmen, verilen ritme göre yavaşlamalarını ya da hızlanmalarını söyler)... Geriye doğru yavaş adımlarla çöplerin bulunduğu alandan uzaklaşmaları istenir... Çöplerin bulunduğu mekândan uzaklaştıktan sonra havanın çok sıcak olduğu ve kızgın çakıl taşlarının üzerinde yürüdükleri söylenir... Yumuşacık çimlerin üzerinde oldukları ve en güzel danslarını (Dale Don Dale müzik CD'si çalar)

ederek mekânda dolaşmaları istenir... Durmaları ve en yakınındaki kişi ile ikili eş olmaları ve eşleriyle o güzel mekânda dans ederek dolaşmaları istenir... (My Number One müzik CD si çalar) Çok sevdikleri bir melodiyi duydukları söylenir... O melodiyi söyleyerek, onun ritmine göre mekânda dolaşmaları istenir... Öğrencilere, çok pis kokular almaya başladıkları ve kokunun şiddetinin gittikçe arttığı söylenir ve oradan uzaklaşmaları istenir... Öğretmen, öğrencilerin uzaklaştıklarından emin oldukları zaman durmalarını ister... Öğrencilerden, en sevdikleri doğa kokusunu duyumsayarak yürümeleri ve çember şeklinde oturmaları istenir...

Ara Paylaşım

1.Bugünkü çalışma hakkında neler hissettikleri sorulur?

─Çalışma çok güzeldi.

─Çok mutlu oldum.

─Müzikler çok güzeldi.

2.Bugünkü çalışmanın amacı ne olabilir sorusu sorulur?

─Çevreyi nasıl temizleyebiliriz.

─Çevreyi temiz tutmak.

─Çevrenin önemi.

Canlandırma

Öğretmen tarafından, öğrencilere küçük kâğıtlar verilir… Öğrencilerden **“Çevre Kirliliğinin”** en önemli nedenlerinden birini tek kelimeyle yazılı ifade etmeleri istenir…

—İnsanların duyarsız olması, insanların çöp atmaları, nükleer santraller, ağaçların kesilmesi, otomobiller, fabrika atıkları, çölleşme.

Kelimelerin yazıldığı kâğıtları ortadaki kutunun içine atmaları istenir… Kutudan, öğrencilerin her birinin bir kâğıt çekmesi istenir… Öğrencilerin kâğıdı çektikten sonra sağdan A, B, C, D diye sayarak A’ların, B’lerin, C’lerin, D’lerin bir araya gelerek 4 gruba ayrılması istenir… Gruplardan, ellerindeki kelimelerden en önemli olduğunu düşündüklerini bir dilekçeyle ilgili kuruma yazmaları istenir… Dilekçeler yazıldıktan sonra öğretmen A-C ve B-D gruplarından yazdıkları dilekçeleri değiştirmelerini ister… Öğretmen, gruplardan, dilekçeleri ilgili kuruma verdikten sonraki gelişmeleri canlandırmalarını ister (hazırlık sürecinin beş dakika olduğu söylenir)... Grupların canlandırmaları izlenir…

–A grubu, TEMA Vakfı üyeleri, Yeşilay kurumuna giderek dilekçeyi verirler. TEMA Vakfı üyelerinin verdiği dilekçede, nükleer enerji santrallerinin kurulmasına karşı olduklarını, bunun içinde imza kampanyası başlattıklarını, bu kampanyaya Yeşilay'ın da destek vermesini istediklerini belirtirler. Yeşilay, imza kampanyasına destek vereceğini söyler ve birlikte basın açıklaması yaparlar.

–B grubu, Çevre Koruma Vakfı Üyeleri tarafından, TEMA Vakfına yazılan dilekçede, nükleer santraller, çöpler ve fabrika atıklarının denize dökülmesinden bütün canlıların etkilendiğini yazan bir dilekçe verilir. Daha sonra birlikte çevreyi korumak için neler yapabilecekleri üzerine konuşurlar ve çevreyi temizlemek için bir kampanya başlatırlar.

–C grubu, Yollardaki çöpleri gören çevreciler, bununla ilgili TEMA Vakfına dilekçe yazmaya karar verirler. Yazılan dilekçede çevredeki temizliği bozan duyarsız insanların bu kötü alışkanlıklardan kurtulmalarını istiyoruz diyerek dilekçeyi Tema Vakfına verirler. Birlikte çevredeki çöpleri toplarlar.

–D grubu, Erkan Alabaş tarafından Sağlık Bakanlığı'na verilen dilekçede, çevredeki çöpleri, fabrika atıklarını, duyarsız insanları uyarmanızı istiyorum diye yazılan dilekçeyi bakanlığa verir.

Değerlendirme

Öğrencilerden çember olmaları istenir… Sağdan 1, 2, diye sayarak 1'lerin, 2'lerin bir araya gelerek iki grup oluşturmaları istenir… Gruplara, resim kâğıdı ve boya kalemleri dağıtılır…

1. Gruba, yeryüzünde güzel bir çevreyi yaratmak için en önemli nesnelerin neler olduğunu sorulur ve bunu resim kâğıdına çizmeleri istenir...

2. Gruba, gökyüzünde güzel bir çevre yaratmak isteseydiniz nelerin olmasını isterdiniz sorusu sorulur ve bunu resim kâğıdına çizmeleri istenir... Gruplara, resimlerini bitirdikten sonra bugünkü ders konusunda neler düşündükleri sorulur?

–Bu derste çok mutlu oldum.
–Çalışmalar çok güzel geçti. Çok eğlendim.
–Canlandırmalar yaparken gerçekmiş gibi hissettim.
–Çevreyi nasıl koruyacağımı öğrendim.
–Ben yaratıcı dramayı çok seviyorum.
–Bu ders çok zevkliydi.
–Canlandırmaları ve resim yapmayı çok seviyorum.

Ek.3

UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

HAZIRLIK-ISINMA ÇALIŞMALARI

Mekânda ritim eşliğinde yürüme çalışması

Müzede güven çalışması

Okulun bahçesinde Balık Ağı oyunu oynanırken

CANLANDIRMA

Gazete haberinin “fotoğraf anı”

Müzeyi anlatan bir heykel oluşturuldu.

Müzede bulunan nesnelerin heykellerini yaparken.

Canlandırma sırasında telefonla Konuşuyorlar.

CANLANDIRMA

"Çevreciler mahkeme salonunda yargılanırken"

"Uçak sahnesi canlandırılırken"

"Dayanışma anını canlandırırken"

"Müzenin uygulama salonunda öğrenciler telefonla konuşuyor"

DEĞERLENDİRME

“Yeryüzünde güzel bir çevrenin resmini yaparken”

“Müze bahçesinde çalışma değerlendiriliyor”

“Gökyüzünde güzel bir çevrenin resmini yaparken”

“Müzenin bahçesinde ara değerlendirme yapılıyor”

Ek.4

Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Hep Birlikte Teması Belirtke Tablosu

Alan	Bilişsel Alan						
KAZANIMLAR / KONULAR	İnsanların belli bir amaç çerçevesindeki oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.	Kendisi ile ilgili çevresindeki gruplar ve kurumlar sosyal örgütler arasındaki etkileşimi örnekler.	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.	Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.	Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.	Toplam soru sayısı	Yüzde
Sosyal Gruplar	XX	X	X	X		5	25
Toplum Hayatında Dayanışma	X				X	2	10
Çevremizdeki Sosyal Örgütler	X	X	XX	X		5	25
Çevremizdeki Resmi Kurumlar	XX	X	XX			5	25
Çevremizi Nasıl Güzelleştirebiliriz		X	X		X	3	15
Toplam soru sayısı	6	4	6	2	2	20	
Yüzde	30	20	30	10	10		100

Ek.5

Telekomünikasyon Müzesi'nin Tanıtımına Yönelik Bilgiler

Telekomünikasyon Müzesi, 24 Nisan 2002 tarihinde kurulmuş. Müze hem Türk Telekom'u tanıtmak, hem de iletişim araçlarını uygulayarak görme imkânı vermektedir. İletişim teknolojisinin öğrencilere uygulamalı olarak tanıtıldığı bir eğitim müzesi olarak hazırlanmış. Müze üç salondan oluşuyor. İki salonu sergileme amaçlı, üçüncü salonu uygulama amaçlı olarak kurulmuş. Sergileme salonları, iç içe iki salondan oluşuyor. Giriş bölümündeki salonda tanınmış kişilere ait abonman sözleşmeleri, eski dönemlere ait evraklar, Atatürk'ün Telgraf Müdürlüğü'ne armağanı olan duvar saati, uydu ve radyolink kule maketleri sergilenmektedir. İkinci salonda, ilk iletişim aracı olan mors cihazları ile teleks, teleteks cihazları, telefon makineleri, ankesörlü telefonlar, telekartlar, ölçü aletleri, şebekede kullanılan malzemeler ve telekomünikasyon sisteminde kullanılan kablolar sergilenmektedir. Uygulama salonu, küçük bir iletişim şebekesi şeklinde kurulmuş, telefon ve telgraf tellerinden, santrallere, telgraf makinesinden jetonlu ankesöre kadar çalışır bir sistem yer almış. Telekomünikasyonun başlangıcından itibaren eski ve yeni iletişim araçları burada kullanılabilir durumda. Mors cihazı ile telgraf çekmek, teleks cihazları ile karşılıklı yazışmak, manual santralden manyetolu telefonları çalıştırmak, faks (belge geçer) cihazlarını kullanmak, jetonlu ankesörden görüşme yapmak ve Köy R/L (Radyolink) sisteminin nasıl çalıştığını uygulayarak ve kullanarak görmek ancak Türk Telekomünikasyon müzesinde mümkün.

Ek.6

Öğrencinin
Adı ve Soyadı:
Sınıfı:

Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Değerlendirme Formu

Sevgili Öğrenciler ;

Bu form sizinle birlikte yaratıcı drama yöntemi ile işlemiş olduğumuz Sosyal Bilgiler Dersi “Hep Birlikte” temasında uygulanan yönteme ilişkin duygu ve düşüncelerinizi almak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar notla değerlendirilmeyecektir. Bu nedenle açık ve samimi cevap verebilirsiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Murtaza Aykaç
Yaratıcı Drama Öğretmeni

1. “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi önceki yöntemlere göre sizi nasıl etkiledi? Niçin?

2. Öğrenme ortamında hangi duyguları yoğun olarak yaşadınız?

3. Arkadaşlarınızla ders süresince ilişkileriniz nasıldı? Diğer derslere göre bir değişme oldu mu?

4. Yaratıcı drama yöntemiyle ders işlemek sizi mutlu etti mi? Neden?

5. Yaratıcı drama yöntemiyle daha iyi öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?

Ek.7

Öğrencinin
Adı-Soyadı
Sınıfı

Sevgili Öğrenciler;

Bu test, Sosyal Bilgiler Dersi "Hep Birlikte" Teması'nın, uygulama sonucundaki bilgilerinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Test toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Her soru 5 puandır. Sorular çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. Başarılar dilerim.

Murtaza Aykaç
Yaratıcı Drama Öğretmeni

Sorular

1. Aşağıdakilerden hangisi bir kurumun özelliklerinden <u>değildir?</u>

a) Yasaya dayalıdır.

b) Belirli ilkeleri vardır.

c) Tanımlanmış görevleri vardır.

d) Genellikle tek kişi çalışır.

2. Aşağıdakilerden hangisi resmi bir kurumdur?

a) Kızılay

b) Türk Tabipler Birliği

c) Ankara Ticaret Odası

d) Çağdaş Drama Derneği

3. I. Fotoğraf Sanatçıları Derneği

II. Doğal Hayatı Koruma Vakfı

III. Spor yazarları Derneği

Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen örgütlerin ortak özelliklerinden birisi <u>değildir?</u>

a) Gönüllü sivil toplum örgütleridir.

b) Yöneticilerini devlet atar.

c) Kendilerine ait özel amaçları vardır.

d) Bütçelerini (parasal varlıklarını) kendileri kullanırlar.

4. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde etkinlik gösteren, gönüllülük esasına dayalı sivil toplum örgütlerinden birisi <u>değildir?</u>

a) Mimar ve Mühendisler Odaları Birliği

b Türk Hukukçular derneği

c) Türk Tarih Kurumu

d) TEMA

5. Gazetelerin günlük yaşamımızdaki önemi aşağıdakilerden hangisidir?

a) Olaylara ilişkin ayrıntılı haber, yorum içermesi,

b) Eğlendirici olmaları,

c) Daha çok spora yer vermesi,

d) Ücretsiz dağıtılması,

6. Birden çok kişiyi etkileyen sorunların çözümü için en etkili yol aşağıdakilerden hangisidir?

a) Sorundan uzaklaşmak,

b) Şikâyetlerde bulunmak,

c) Örgütlenerek çözüme gitmek,

d) Sorunu bireysel olarak çözmeye çalışmak,

7. Okulumuzda katılacağımız bir kulüp etkinliği aşağıdaki yararlardan hangisini <u>sağlamaz?</u>

a) İnsan ilişkilerimizi geliştirir.

b) Yeteneklerimizi sergilememize olanak sağlar.

c) Boş zamanlarımızı değerlendirmiş oluruz.

d) Aile bütçesine katkıda bulunuruz.

8. Ülkemizde etkinlik gösteren örgütlerden hangisi savaş, doğal afet gibi durumlarda yardım yapar?

a) Kızılay

b) TEMA

c) Çocuk Esirgeme Kurumu

d) Fotoğraf Sanatçıları Derneği

9. Giderleri devlet tarafından karşılanan ve görevlileri devlet tarafından atanan yapıların adı nedir?

a) Resmi Kurum

b) Sosyal Grup

c) Ankara Ticaret Odası

d) Sivil Toplum Örgütü

10. Gönüllü sivil toplum örgütlerine üye olmak isteyen birisi aşağıdakilerden hangisi ile işe başlamalıdır?

a) Dilekçe ile o örgüt yönetimine başvurmak.

b) Girmek istediği örgüt ilgili ön araştırma yapmak.

c) Üye olmak için çalıştığı yerden izin almak.

d) Daha önce üye olduğu örgütlerden ayrılmak.

11. Gönüllü sivil toplum örgüt üyesi bir kişi aşağıdaki davranışlardan hangisini yapmamalıdır?

a) Üyelik ile ilgili ödemelerini zamanında yapmak.

b) Örgütün amaçları doğrultusunda sorumluluk almak.

c) Örgüte yeni üyelerin katılımını önlemeye çalışmak.

d) Gerektiğinde örgüt yöneticilerinin yanlışlarını eleştirmek.

12. Gönüllü sivil toplum örgütlerinin yöneticileri nasıl göreve gelirler?

a) Üyelerin özgürce verecekleri oylar ile,

b) Bağlı bulundukları bakanlığın ataması ile,

c) Eğitim Durumuna göre,

d) Yaş durumuna göre,

13. Sivil toplum örgütlerinin uymaları gereken <u>en temel</u> belge aşağıdakilerden hangisidir?

a) Türk ceza yasası

b) Dernekler yasası

c) Kendi Tüzükleri

d) Anayasa

14. Aşağıdaki telefon numaralarından hangisi Hızır Acil Servisinin numarasıdır?

a) 110

b) 112

c) 118

d) 177

15. Aşağıdaki ifadelerden hangisi "kulüp" sözcüğünü en iyi tanımlar?

a) Belediye örgütünün bulunduğu en küçük yerleşim biçimi.

b) Bir kuruluşun, temel sorunları konuşmak üzere belli sürelerde yaptığı genel toplantı.

c) Görüşmek, konuşmak, okumak, spor yapmak gibi amaçlarla yalnız üye olanların toplandıkları yer.

d) Bir çalışmaya yardım sağlamak için genellikle açık havada yapılan eğlenceli toplantı.

16. "Türk Telekomünikasyon Müzesi'nin" kuruluş amacı nedir?

a) Osmanlı dönemine ait paraları tanıtmak.

b) Ankara'nın tarihini anlatmak.

c) Geçmişten günümüze kadar olan iletişim araçlarını sergilemek.

d) Boş zamanları değerlendirmek.

17. İnsanların toplumsal sorunları hakkında görüşlerini dile getirmek amacıyla oluşturulan birliklere ne ad verilir?

a) Dayanışma,

b) Sivil Toplum Örgütü,

c) Yardımseverlik,

d) Sosyal Grup,

18. Aşağıdaki ifadelerden hangisi "Yaratıcı Drama" sözcüğünü en iyi tanımlar?

a) Belli eğitsel amaçları gerçekleştirmek için herhangi bir olay ya da varlığı, önceden hazırlanmış plan çerçevesinde incelemek demektir.

b) Herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupla ve grup üyelerinin, yaşantılarından yola çıkarak oyunsu süreçlerde canlandırmalar yapmaktır.

c) İzleyici grubuna bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da genel ilkeleri açıklamak için başvurulan bir yöntemdir.

d) Herhangi bir konu çerçevesinde çocukların bir araya gelerek giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini dikkate alarak oluşturulan yazılı çalışmalardır.

19. Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum örgütü <u>değildir?</u>

a) Çevre Koruma Vakfı,

b) Türk Eğitim Derneği,

c) Türk Silahlı Kuvvetleri,

d) Çağdaş Drama Derneği,

20. "Orman Haftası" hangi tarihler arasında kutlanmaktadır?

a) 21-26 Mart

b) 15-20 Nisan

c) 11-16 Mayıs

d) 17-22 Şubat

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMANIN YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Aykaç, Murtaza

Yüksek Lisans İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H.Ömer Adıgüzel

Temmuz 2008, 80 Sayfa

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanına bağlı "Hep Birlikte" temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2007–2008 öğretim yılında Ankara ili, Keçiören ilçesi, Şehit Mehmet Altanlar İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden 4/C deney grubu, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık yoluyla kura ile belirlenmiştir. Bu araştırmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir. İçerik analizinde başarıyı destekleyen kelimelerin frekans ve yüzdeleri çıkarılarak gruplamalar yapılarak yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney grubunda, konular işlenirken yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubunda ise etkinlikler temel alınarak soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma, tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın uygulamaları iki aşamada ve iki farklı ortamda yürütülmüştür. Bu eğitim ortamlarından birisi düzenlenerek yaratıcı dramaya uygun hale getirilen sınıf ortamı, diğeri ise gerçek nesne ve objelerin olduğu müze ortamıdır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi "Hep Birlikte" teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla "t" testi ile yapılarak bulunmuştur. Uygulamadan elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının son testi toplam puanlar arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğu

görülmüştür. Öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi yoluyla elde edilen verilerde bu sonucu destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler Dersi, Başarı, Yaratıcı Drama*

ABSTRACT

THE EFFECT OF USING CREATIVE DRAMA AS A METHOD IN SOCIAL SCIENCES CLASS ON STUDENTS' ACHIEVEMENT

Aykaç, Murtaza
Master Degree Primary Education Department
Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. H.Ömer Adıgüzel
July 2008, 80 Pages

This study is aimed for displaying what extent Creative Drama used in the 4th class Social Sciences lesson, for the theme "Altogether" depending on learning areas Groups, Institutions and Social Organization effects the students' achievement. The sample of the study was determined objectively comprising of the students who are attending the classes of 4-B as control group and 4-C as experimental group in Şehit Mehmet Altanlar Primary School in Keçiören, Ankara in 2007-2008 educational year. Both qualitative and quantitative methods were used in this study. The data in students' evaluation form as qualitative method was gathered by having been used frequency analysis which is one type of the content analysis. The words which confirmed the achievement in the content analysis were explained by having been found their frequency and proportion, and grouping them. Pre-test and post-test with control group which are the ones of the real experimentation models were also used as quantitative method. Creative Drama method in experimental group was used, meanwhile the subjects were studied and question and answer, lecturing, brain storming, visual materials, reading and discussion methods and techniques in control group were used based on activities. The application part of the study was carried out in two stages and in two different fields. One of these fields was the classroom environment which was arranged into an appropriate situation for the workshops and the other field was a museum which has real objects and materials. Whether there was a significant difference between the control group and experimental group in their test scores of the pre-tests and post-tests related to the theme of "Altogether" in

Social Sciences class is analyzed by using t-test with the help of SPSS. According to the results of the study, it is observed that there is a significant difference between the total points of the post-test of the control and the experimental group in favor of experimental group in which Creative Drama method was used. Based on the results, using Creative Drama in Social Sciences class has an essential effect on students' achievement. The data which was gathered by the content analysis in the students' evaluation form also supports this result.

Key Words: *Social Sciences Lesson, Achievement, Creative Drama*